

619
1980 11

ISSN 0120 1624

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საქართველოს
საბჭოთავო
საზოგადოებრივი
მედიის ცენტრი

საქართველო

გაუმარჯოს დიდი ოქტომბრის სოციალისტური
რევოლუციის 63-წლისთავს!

ქართველი
წიგნიერების
კავშირები

ფრიდრიხ ენგელსი

შერულდა 160 წელი კარლ მარქსის უახლოესი თანამებრძოლის, მეცნიერული კომუნისმის ერთ-ერთი ფუძემდებლის, პროლეტარიატის გენიალური ბელადისა და მასწავლებლის ფრიდრიხ ენგელსის დაბადებდა.

კარლ მარქსი და ფრიდრიხ ენგელსი იყვნენ პირველი, რომლებმაც აშშ-ის ჩინგის საზოგადოების განვითარების კანონები, საზოგადოებრივ-ეკონომიკური ფორმაციათა ცვლის კანონზომიერებანი და ისტორიაში პირველად შეიმუშავეს ერთადერთი სწორი, მწყობრი მეცნიერული მოძღვრება ყოველგვარი ჩაჯერიისა და ექსპლუატაციისაგან კაცობრიობის განთავისუფლების შესახებ. მათ ჯერ კიდევ XIX საუკუნეში მეცნიერულად დასაბუთეს კაპიტალიზმის დღევანდელი ისტორიული გარდუვალობა, პროლეტარული რევოლუციისა და სოციალიზმის გამარჯვების აუცილებლობა.

კარლ მარქსი და ფრიდრიხ ენგელსი იყვნენ არა მარტო გენიალური თეორეტიკოსები, არამედ დაუცხრომელი და მგზნებარე პოლიტიკური მებრძოლებიც, რომლებმაც სოციალიზმს, მუშათა მოძრაობას პირველად ჩაუყარეს მეცნიერული საფუძველი.

ვ. ი. ლენინის შეფასებით კარლ მარქსის შემდეგ ფრიდრიხ ენგელსი ყველაზე შესანიშნავი მეცნიერი და პროლეტარიატის მასწავლებელი იყო. იმის განსაკუთრებად, თუ რა გააკეთა ფრიდრიხს ენგელსმა პროლეტარიატისთვის, ღრმად უნდა შევისწავლოთ მარქსისტული მოძღვრება, რომელიც კანონიერი მეცნიერება ყველა იმ საუკეთესოს, რაც მოგვცა აზროვნებამ გერმანული კლასიკური ფილოსოფიის, ინგლისური კლასიკური პოლიტიკური ეკონომიისა და ფრანგული უტოპიური სოციალიზმის სახით. მათი კრიტიკულად განაზღვრებისა და საფუძვლიანი გადამუშავების შედეგად კარლ მარქსმა და ფრიდრიხ ენგელსმა შექმნეს მარქსი-

მის დიდი მოძღვრება სამი შემადგენელი ნაწილი. ესენია — მარქსისტული ფილოსოფია, მარქსისტული პოლიტიკური ეკონომია და მეცნიერული კომუნისმის თეორია.

დიდი ლენინის შეფასებით მსოფლიოს მუშათა კლასის წინამძღვარ კარლ მარქსსა და ფრიდრიხ ენგელსს დასახლება იმამ მთავრობებს, რომლებმაც მათ მუშათა კლასის ასწავლეს თვითმეცნება, თვითმეცნება და ოცნების ადგილას მეცნიერება დააყენეს, ის მეცნიერება რომელიც ადამიანს აძლევს ერთიან მსოფლმხედველობას და ვერ ურჩევდება ვერავითარ ცრუმონმუნებობას, ვერავითარ რეაქციას, ბურჟუაზიული ჩაჯერის ვერავითარ დაჯავს.

ფრიდრიხ ენგელსი დაიბადა 1820 წელს ქალაქ ბარმენში, პრუსიის სამეფოს რაინის პროვინციაში. მისი მამა მეფობრივ იყო. 1838 წელს ფრიდრიხ ენგელსი იძულებული გახდა, გიმნაზიისთვის თავი დაენებებინა და ერთთობი საჯარო ფრამში წოქრად დაეწყო მუშაობა. საჯარო საქმიანობის ენგელსისთვის ხელი არ შეუშლია გულმოდგინედ ემუშავა თავისი მეცნიერული და პოლიტიკური განათლების გასაღრმავებლად.

1842 წელს ფრიდრიხ ენგელსი ინგლისში გაემგზავრა და მანჩესტერის საჯარო ფრამში დაიწყო მუშაობა. იგი ხშირად დადიოდა ქალაქის ქუჩებში უბნებში, სადაც მუშები აფარებდნენ თავს, საკუთარი თვალთი ხედავდნენ სიღატაკსა და დუხბრ ცხოვრებას. ფრიდრიხ ენგელსი პირადად აკვირვებდა რაღაც კაჟაფილდობდა, მან ვედლდამით შეისწავლა ინგლისის მუშათა კლასის შესახებ არსებული ყველა წყარო და ოფიციალური დოკუმენტი. ფრიდრიხ ენგელსმა 1845 წელს, როცა 24 წლის იყო, გამოაქვეყნა თავისი შესანიშნავი ნიგინ-გამოკლევა „მუშათა

კლასის მდგომარეობა ინგლისში“. ამ ნიგინი ენგელსმა პირველად მოგვცა მეცნიერული სოციალიზმის ფართო დასასივლია. პირველმა დაამუშავა მეცნიერულად, რომ ქრონოლოგიკატი მარტო ტანჯული კლასი არ არის, რომ მისივე ეკონომიკური მდგომარეობა, რომელშიც იგი იმყოფება, მუშათა კლასს შეუწინებლად მიუახენებს წინ და აიძულებს იბრძოდეს საბოლოო განთავისუფლებისათვის.

ფრიდრიხ ენგელსმა აღნიშნულ ნაშრომებშიმედ გააუშვა საკითხი იმის შესახებ, რომ კაპიტალიზმის ექვრო მრევნელობა წარმოშობს მუშათა კლასს, რომელიც ბურჟუაზიას უპირისპირდება და მასთან მუდამ შეურთგებულ წინააღმდეგობაში იმყოფება. ფრიდრიხ ენგელსს საზოგადოებრივი ცხოვრების უკეთესად მოწყობისათვის მე-

ბრძოლ ძალად მიანიჭდა პროლეტარიატი, რომელიც მხაგრელების წინააღმდეგ რევოლუციურ ბრძოლაში სხვას არაფერს კარგავდა, გარდა თავისი ბორკილებისა. აღსანიშნავია აგრეთვე ის გარემოება, რომ ფრიდრიხს ენგელსს, რომელიც ინგლისში გახდა სოციალისტური უკვე XIX საუკუნის 40-იანი წლების პირველ ნახევარში მარქსისაგან დამოუკიდებლად მივიდა პროლეტარიატის ამ უდიდესი ისტორიული მიზნის იფადად.

კარლ მარქსმა ფრიდრიხ ენგელსის ეს უკუდავი ნიგინ მუშაობა რაგორც „გენიალური ნარეკვი და ღრმანინარისანი ნაშრომი“, რომელშიც რეალისტურად არის აღწერილი ინგლისის მუშათა კლასის ცხოვრების მამე პირობები და თავისუფლებისათვის ბრძოლის ფაქტიკა. ფრიდრიხ ენგელსის ამ შრომაში კარლ მარქსმა იმევა თავისი იდეის — მუშათა კლასის განთავისუფლების იდეის გამოახება.

ვ. ი. ლენინმა აღნიშნა, რომ არც 1845 წლამდე და არც შემდეგ არ გამოხატულა სხვა რომელიმე ნაშრომი, რომელსაც ისე მჭაფოდ და უწყუარად აქვასხის მუშათა კლასის გაჭირვება, რო-

მასებთან ცოცხალი, კარგყრელი კავშირი, ხალხთან მჭიდრო ერთიანობა ნათლად ახასიათებს ლენინური პარტიის პოლიტიკურ სახეს. საბჭოთა ხალხი ერთსულოვნად უჭერს მხარს პარტიის საშინაო და საგარეო პოლიტიკას, სკკპ ცენტრალური კომიტეტის, ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკურსა და მისი მეთაურის, ლენინის უკუდავი საქმის ერთგული განმგრძობის ლეონიდ ილიას ძე ბრეჟნევის მრავალმხრივ და ნაყოფიერ მოღვაწეობას.

ლეონიდ ილიას ძის უთვალსაჩინოეს თეორიულ, პოლიტიკურ და ორგანიზატორულ მოღვაწეობას ფასდაუდებელი წვლილი შეაქვს კომუნისმის მშენებლობის მეცნიერებასა და პრატიკაში, ავითარებს პარტიული და სახელმწიფო მუშაობის ლენინურ პრინციპებს, არის პარტიისა და ხალხის თავდადებული სამსახურის შესანიშნავი ნიმუში.

და ყოველივე ამისათვის ლეონიდ ილიას ძემ მოიხვეჭა უდიდესი ავტორიტეტი პარტიაში, საყოველთაო-სახალხო სიყვარული

ვ. ა. ტიხონოვი,
სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე.

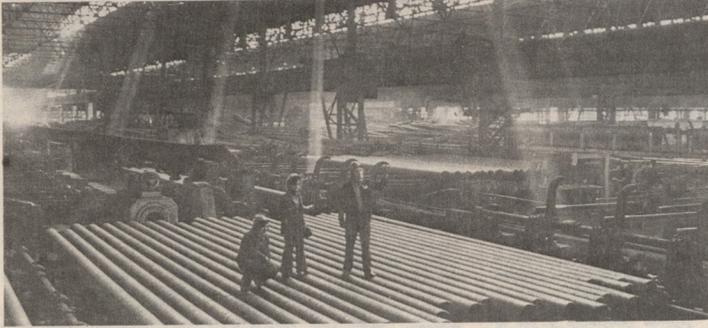
16.408.

ქართული საქსე

პარტიის XXVI ყრილობის შედეგად

წინასწარი

აღსანიშნავი ციფრები და ჩამოყალიბებული პარტიული პოლიტიკა. მთელი ქარხანა, მთელი ქალაქი, რესპუბლიკა თვალს ადევნებდა დროსა, ელოდებოდა სტუმრებისა და მასპინძლების. თვით მარტენიც კი რაღაც სხვაგვარად გუგუნივდა, სარემბლებიდან ციხის ენები მოქცობდნენ. და აი, მიხილეს სპანდერაშვილი დაიძრა მუხისაკენ. ერთი მოხედა უკან. ბევრი ძენა არ დასტირვებია, იქვე ნაწყვედი შვილის თვალებს. მუხმწველი მოძრაობით ჩაფხუტა შვისსონა და სარდალით აღმართა მარჯვენა: — დროა გაიღო ლუმესის ხერხი და ფოთლის გავარვარული მასა ნიადაგითი ნაძვივად გუგუნივდა ციხისაკენ. საიუბილეო დროა ორი საათი ადრე დაიშაურდა.

ლაზარა თილისა

...და მოვიდა ადამიანი ერთ დროს იგარე კახეთის სადროოდ ნოდუღულ რუსთავ-ქალაქში, შეეკრდა ქარბორბალს და ტრიალი მიწოდორი სიციხის დამკვიდრება დაიწყო. ამ დღეს საუკუნოვანი მილიონად გაიღვიძა არიშის ციხეში. მის ბეგრ ველვებს აზანზარებდნენ ბუღილურებრივად, ადამიანის დიდი საქმენი. ეს იყო 1944 წლის მარტი.

მეგობრობა, ფრთხილად და მძლავრდებოდა ქალაქი რუსთავი — რესპუბლიკის სიმავე, ქართული მტკაღრეგიული მრეწველობის აკვანი.

კომპარტიის მკვირბი

...სოციალისტური შრომის გმირი, სსრ კავშირში ბრძენის საუკეთესო ოსტატი ვარდენი კობერიძე ქარხანაში იმ დროს მივიღო, როცა შვილებს ვერ კიდევ ვიხილავ; შინ პრინციპად, როცა უკვე ვიხილავ. აკრია დღე საიქნებო დღე-სახანაული იყო კომპარტიის ოჯახში. ხან მტკაღრეხ სათუხადად ჩაიღვინე, ხან ცოტას აგადინდი-რებდნენ, ხან კი საუხუზეუ მამა იტყოდა: — რაღაც პურ-მარილი დავეცივდოდა, კარგა ხანია აღარ გავცივდოვალა... პა? მტკი არც არავფირ იყო საჭირო, ფუფადი და იური ნაბიჭობიდან და ნაბიჭობადა იყვნენ. დედა ბუღილურებდა: — კვირასაც ქარხანაში გაიბიზარ, ვითომ მიტყნისათვის, შე არ ვიცი შენი ხასიათი?

მამარმუტი ჩვეულებრივი იყო: მარტენის, საგლანავი, წერისორბული საამქრობი. მამასთან ერთად ვეუდვად საინტერესო იყო, განსაკუთრებით კი სპარტმედუმი, აქ ვეუდვადვის მისი ხელი ეტეობდა, აქ მამა ერთობრად მალდდ-

ბოდა და გოლიათი ხდებოდა. 1954 წლის აგვისტოში № 1 საბრძენდელუმშია ფრიადი შეფასება დამისასურა და ქართული თუხეს დაბადეულიცა ვარდენი კობერიძე.

— დედა ვეუდვად ხოლმე, რომ ახალაზრობაში მამა სულ კობერესული და შუბლზე ლურჯი კაპით მოვიღედი. იმ კიუს, როცა დაბორტტრიაში გარბოდა, ცამინი „შოულბოდა“. იქ დაბალი ვარი იყო და სირქარტნი თავის დახარავინდებოდა. მაინც, რას დარბოდა დაბორტტრირასა და საბრძენდელუმის შორის? გააკეთებდნენ ანალიზს და თვითონ შეატყობინებდნენ პასუხს. მაგრამ მამა ვერ თიხებდა, ასეთი იყო, მოსუყენარი ხასიათისა.

ამას რომ მიამბოძის, უცებ ვამჩნევ, რომ შევიცლაც ლურჯი კაპი პიშის შუბლზე, აღბათ იგივე წარმოშობის. მით უმეტეს, იური ოჯახში ვეუდვად „გრედილი“; როგორც ჩანს, საამქრობში კარების დაწინაბრძენისა ვერ გაითვალისწინებს ახიანი და მოსუყენარი მეფოლაედი.

მეტალურგიული ქარხანა მის ცხოვრებაში ბავშვობიდანვე შევიდა. დაფანერის რაფხე შემოქმედებდა და საათობით უყურებდა მარტენის მიღობიდან ამომავალი კვამლის ღრუბლებს.

ვერვ კლასში მტკიცედ გადაწყვიტა — მშობლად მტკაღრეგია! ვეღარედი პოლიტექნიკური ინსტიტუტის მტკაღრეგად ვაუღლებ-ტეუ შევიდა, იურიმ ქიმიურ-მეტალურგიული ტექნიკური დამათვალი, საგაღვრეული სამხედრო მასსახური მოიხიდა და რუსთავის მტკაღრეგიული ქარხნის საგლანავი საამქრობი მივიდა. მეფოლაეებმა ახედ-დახედეს ვარდენი კობერი-

ძის ბიჭს, ვითომ სხვათა შორის, საქმეში ნახეს, საამქროს პარტიული კრებაზე მოუსმინეს, — ეტყობა ვისი გვარიცა არისო, იქვეს და თავისად მიიღეს. დღეს ვეღარავის წარმოუდგენია უთისობა. მექანიკური სამსახურის უფროსი ოსტატისათვის უფროსი და მოუღლელობა არ არსებობს. დაგინე, ხიფარი ამწვები რომ სრულ წესრიგში იყოს, ვერ ჩამოიღეს მარტენამოიღეს საამქროში. მხოლოდ მანქანებს კი არა, გუნება-განწყობილებებსაც „შეაყვიებს“, რაც არ უნდა მძიმე სიტუაცია და ხასიათი სუფევებს, ვინც იმისთანა იტყვის, ვეუდვას გარბობს.

შუღამედიანი ჩამსხუტი

1974 წლის 12 სექტემბრის შუახანი, თბილი დღეა იმდგა ქარხნის შესახელლოან უამრავ ხალხს იუყვარა თავი. პარტიული, პროფავშირობი, კომავშირობი ატყობი, უამრავი სტუმარი, მწერლები, რუსთავის მშრომლები დაიმძინენ მარტენის საამქროსაკენ. კოლნონებს წინ მოუღონენ კადრის მუშები, ვეტერანები, ვინც 1950 წლის 27 აპრელს № 1 მარტენის ღრუბელზე გამოიადნო პირველი ქართული ფოლაედი. მარტენის საამქრო ზღაპრტებითა და ტრანსპარანტებით შეხვდა სასურველ სტუმრებს: „არის 25 მილიონი ტრანეოლი, იქნება 100 მილიონი!“ სათუღლეუ ვახტეუ დადგინენ 25-ე მილიონი ტრანეოლაედი გამომწვევის უფლებისათვის ვაგლოდ სოციალისტურ შეჯიბრებაში გამარჯვებული მეფოლაედი: მიხილეს სპანდერაშვილი, იოსებ ნადირაშვილი, უმანე ჩუბინედა და ილია ხარანაული, შეხვნიქანი ვაღერიან მიქია, მკაცხავი

სამშობლომ მიიღო 25-ე მილიონი ტრანეოლი ხალხით გატყვილ მარტენის საამქროში ერთაუნერული სიხარული დატრიალდა. ვინ ვის გებოდა, მარტენ ხელს ვაუბნებდა, მტკაღრეხ ისროდა ქველებს. ხელში აგვინდა ვეფერი მეთოლადგვის საამქროში დატარებდნენ. ამ ბედნიერ კარხანურში თამაშმა უცებ შეეღვივებინა არედან დაკარგა მამა. მაგრამ ხალხი ორად გაიყო და უცებ წამოვირბინო სიწურეში მამის ხმა გაიგინა: — შოღ, შოღოლი! სახტად დარწმუნდა თამაშმა თვალებს არ დაუღწია: მიხილეს სასწინდელი — მისი კუბიტი და ფოლაედის უტეტი მამა ტრიალდა. მერე მამამ ჩაფხუტა მოისიდა და აკანაღლეული ხელებით თავზე დაახურა შუბლს. ეს ის ჩაფხუტი იყო, მიხილეს სპანდერაშვილს ჰავანში მეგობრული ზოლებს გამოიღწინისათვის რომ ათეხეს კუბეცმა მეფოლაეებმა.

სანამ მეფოლაის ხელმუწეური იყო, თამაშმა ის ჩაფხუტი არ დაიხურა.

— სხვათა შორის, ვეუდა პირველ ხელმუწეობის კი არ უნდა მეფოლაეობა, — ამბობს ილია, — ვინცმის ისეთები, ოც-ოცი წელი მეფოლაედის ხელმუწეობით რომ მუშაობენ, განც ხელს უღლიან და არ აწინაგრებენ, თვითონ არ უნდები. პირველი ხელმუწეობი — ეს უკვე ნაწინეული მეფოლაეობა: ცოდნით, გამოცდილებით, მარეაღლანირო შოვალიობაზე განსჯავება ის არის, რომ „პირველი“ პაუზისმეგობელი მხოლოდ თაისის საშუამო ადგილისათვის, მეფოლაე — მთელი ღუმე-მისისათვის, მთელი პრივილეციათისა. ერთი წლის წინ გამოიადნო თამაშმა პირველი ფოლაედი დამოუკიდებდა.

- დღევადით პირველი დნობის დროს?
- გულწრფლად გეტყობი, რომ

ბილი შრომითი მშენებლობის
ახალი ამბავი არ ანერო ქარა
ჩრანა თავის კოლექტივის ჩავე
სკუთარ კომუნისტურ ასაკში, კო
ლექტივი თავის მხრივ, სკუთარი
სკუთარ კომუნისტურ მშენებლ
ებში ცხელი ნარკოტიკული
კულტურის უფროსი თანამშრო
მისი პარტიზან მართია თავი.

— როდის გვირჩიოთ იგი სამქე
რის პატრონად? როცა სახეი
რით, თუ როცა პირველ შევე
სარულ ნორმებზე ახლა ბევრ
ლასაკოებზე პროდუქციის ხარისხ
კამათობენ სკუთარი მშენებ
ლებული სამუშაო ჩათვლებას საუ
კეთესად? როცა მცანად დავუ
ლასა ტექნიკოლოგია და მშენებლ
უნა ნორმებზე დღეს ეს უკვე ძალიან
ცოტაა... დღეს მობილობებზე უნდა
და იქნას ყველა რეზერვი — არა
მარტო ავტორიტეტის, არამედ
ადამიანურ, სულიერად ამტკ
მე ეს ვთქვით: სამუშაო მშენებ
ლებული ძალხაზისკენიდან, და
ადამიანი აკეთებს ყველაფერს, რაც
მისი შესაძლებლობის ფარგლებში.

— რაზე ვაფასარაკეთი ხოლმე
ნი კაცს, რომლებსაც დიდი ხანი
ადარ შევედგინებო? პირველი
შეკითხვა — როგორ არა მჭირე
აუცილებლად — ხად მუშაობ? ამ
შეკითხვის ანაზღვს თქვენის არა
საკლებ ვაკეთებ, ისე როგორულად
ჩვენი ცხოვრებისაგან ვანუყოფ
საყვად იქცა სამუშაო, რომელ
საც უფლებად ვასრულებთ, მის
ჩვენი უკვე ნარმოცდუქლიან
ჩვენი არსებობა, ცხოვრების მუ
ხანი.

კუთვრედ, ვესმენ ზურაბ ფანე
ლდაის და ვთქვით: — ჩვეულებ
რით, „შეუმრავლელ“ ბიჭია, დარ
ცხვინილი ღიმილი. ასეთებს ყო
ველ უფის ნაბიჯზე შეუხედენ.
მაგრამ სწორედ ასეთი „შეუმრ
ველი“ გოგონაობისა რომ იმყო
ბუნე კოსმოსის, ამუშებენ ენერგე
ტიკულად გულის იმერიათს, თამა
შობენ პანდემიას. იმიტომ, რომ სა
ქმეში იბინი საკუთარი სულის ნა
წილს დებენ. იმ საქმეში, რომელიც
ესითი, რომელსაც გრძნობენ, რომ
მედიცინის ხისხორცული გამძა
რა მათთვის და მათი ამხანაგების,
მათი კოლექტივისთვის, ეს ყოვე
ღველ სწორედ არ არის, რაც სა
უკუნის ადამიანს, ჩვეს თანამედ
რებს ასახავებს.

— დრო გავა და მომავალი თა
ნი იქნება შესაბამისად, — იმი
ნი დიდი ადამიანები იყვნენ? —
და ეს არ იქნება მცირად ფრანკა! —
1966 წლის 31 ოქტომბერს რუს
თავის მტელურებელ ქარხანაში
სტუმრად მყოფმა სხრ კავთრის
კომუნისტური პარტიის ცენტრალ
ური კომიტეტის გენერალურმა მდ
ვანმა ამხანაგმა ლორინ ბრევერ
მა ეს სიტყვები უთხრა ქარხნის
ახალგაზრდა კომუნისტებს, ქარ
ველ მყოფობდა ახალ ცვლას,
ცვლელვანი პროდუქციის ადამი
ანი. იმ თბილი მუშაობის დღეს
ნათქვამი ეს სიტყვები ახალგაზ
რ და მტელურებლის ახალ-ახალ შრო
მის გმირობებს შთაავრებდა.

დასა, ხ ზედმა და სამაქროში!
„მორეკურანტის“ გვეკვი
ლილი იწყება სიყვარული სანარკ
სადში — ამ დევიზი დაფართო
ნა ამავდრამა დამრეგებლმა ქარ
თველ მფილავთა ბვერი ცვლა.

ბულს მტუმხმინა, გვილი!

— მამარეში უბრად აუნერ
ელი სხდომი მფიერება და იხრ
ვდა — მე კი ვთვნილობ, რომ
შენ ჩვეს საქმეს გააგრძელებ, ამ
და, შენთან ხა მფილავდები, ვა
ერი თფიმი ფავა ვერ შეგვიცა
ეს ძველებს ხა წერილი და გაქ
ვირავლ ვაქვს, კაცო!...

— ზურაბ ფანელებია ღიმილი და
პუერებს თავის დაქუარულ ძლიერ
ხულებს. მამასიანი — სოციალდ
ური შრომის გმირი, ქართული ფ
ლასის პირველი მწიგნობელი ამიან
უნაბეულია სწორედ მამზე იცნე
ბობადა ზურაბ ამიანის და ფ
ცნულობა დაამთავრა საქართვე
ლიის პოლიტიკური ინსტიტუტი მე
პარტიის კვლევითი, — მე
რა დილობი.

— მარტენის სამაქროში რომ
მივდივ, ვიშობები მამის ხაროტი
მფილავთი არ მოცუთ ჩვეთის.
მაგრამ მფილავდები გულუღი
ხალი არ არის, ტყუილად თავზე
ხელს არავის დაფუძავებ. მამაც
დღედაღად, თფუცა კი არაფერს ი
წინედა, — ზურაბს ხახ უნათე
და, როცა მამაზე ღალანაკობს, —
ერთხელ ცივად მეცხერებელი ცო
ლიწი“ ნაგებობისგან, — აბა,
თუ იგი რა თფე ადამიანობას და
ვლებოდა-მეთქი, ვკითხვით. — მ
ანიც რა? — მარტენი უფრო მ
სი სადამფლობა, უფრე ბრძემ
დში, მაგრამ მაი არაფერი არა ჩანს,
მაგრამ ბვერი რა უკვე ნათობა.
მარტენი პირიქით, ყველაფერი
ჩანს, მაგრამ ბვერი რა ბუნდობ
ნა.

ამიან წინადად ჩაიციან ამიან
ფანელებმა. ზურაბმა მალე მიხე
და, რატომაც — ეგრეთაობი წი
ნებით, ციტატებით, ეგრანარი ლ
ქეთებიდან რომ ნახვალ მფილავ
ლობას. ყველაფერი შენ უნდა ნა
ხო და ყველა უნამზე შენ უნდა ი
თუბი, ხუღ მფილავდენ შრომ
ითი კიბის პირველი საყვარელი
უნდა დაიწყო. ხად ნათქვამა, ან
როგორი შოქში „ღალას“, უნარს
იბისას, რომ რადაც უზოლავი ნი
ნებით გარაკეთი „თვითა“ თუ „ცხ
ელ“ ლიონიწი ანდა მოსმენილი, გ
ლისფორტი, ლუშლის ვაუტვის
მიხედვით ვაფვე გახის მომარ
ბას? ბვერეანი, ხა საჭირო? ხო
არსებობენ ხელსაწყობი? მაგრამ
მამამ „ანდრეას“ დამბარა: —
ხელსაწყობის თვალ აფვერ ქა
კეთარი გულის კი მოსმენი!

აი, უფრო მარტენის სამაქროს
სურვეტი ჩამოსხმის უბნის ოსტატ
ხუბანა ფანელებანი. დგას ლუშ
ლოთი მფილავდის კლასიკურ პო
ხაში. რამდენი ძალა მთელ მის
თის ფიგურაში, მარტენის ცეცხლ
აღზე დაძაბულ მზერა, მჭეთი,
ზუსტი ფიტურულიცია. ირველ
ყველაფერი სუნთქვის ცეცხლში ნა
წრობით ხალხის მიმე, ვითლოშ

გრომოს შენ აი, მე შენი დამრე
ვბელი ვარ. 1944 წლიდან ამ ქარხ
ანში გუშაობ, ვერც კი დავილე
რამდენი მფილავნი გამარადია,
მაგრამ ახლა რომ მჭიობი, როგორ
უნდა აღუზარდოთ ახალგაზრდა
სტუდენტები, ვერ გეტყვი. მხოლოდ
იმაში ვარ დარწმუნებული, რომ
მამის გუნდს ის, ვინც ადამიანების
თვის შეუბრუნდა შრომის, ის,
ვინც არ წერილობდა, ვინც ვერ
სახურება დიდ მიზნებს, აქ მოვა
რი ადამიანის პროფესია კი არა,
მისი დამოკიდებულება ამ პრო
ფესიისადმი. მამის „სტეივისას“
ისვე იქნება, როგორც საკუთარი
თავისთვის. შობა, შენა ეს მი
საღიანიანი სამაქრო და, თუ გინ
და, მთელი ქარხანა!

— ჩემი, აბა!..
— აბა ან უნდა მაგას! როცა ხე
ლი ძნელ საქმეზე გადიოდა, ყო
ველთვის ცილებს ხაივად ხასხს
დაფერწავს. იგი შენ, ვეღვლე შე
ტად რას ვაფასებ ადამიანზე!
— ვიცი, ოსტატო, სამედიცინა
— ავამბდა ღერძობა... სამედი
ცინა... რომ დავრწმობი კაცს და
იგი, არ ვერაღებებს.

გემლან კულანობებს და მის შე
გნებას არც კი შეუწმინდათ, რომ
სამაქროს კუთხეში მიმდგარი მარ
ტირ აღარ არის, ირველ უმთე
რადული მგლობლებს უსმენენ
ოსტატს. აქ ყოველი მფორ მისი
გაზრდილი, ამაგარი საურბეობ
ბუფერულ ქმონია, მაგრამ მანვე
ყურადღებობი უსმენენ — შენ ნაწ
ჩემი ნაბიბიბიბი, თუ ღალანაკ
ობი, აბა! თხოვე კუთხით გვა და
მოხვინი, — თან ხალასის ღი
კილობა თითავაგრილი მავრად ე
ქვას, ისე, რომ შეუძლებ ამოსუნ
თქვას ეგრ ახერბებს, — ყოველ
ადამიანს შეუძლია საკუთარი თა
ვის შესახებ, — ჩაქმინილი და
რეგებულ, ტყუიანი ანა ზომირად
დავთებს, სკუთარი — ამსურობს.
მეტელერგია იბით არის კარგი,
რომ ამავარი სენისაგან სწრაფედ
განკურნავს კაცს: შენი საქმეების
თან სინამდვილე იყვები, პასუხის
მგებლობის გრძნობა ვაუფლებს,
მაგრამ წერილობა პატავიფარე
ობა და ყოყოობა ქრება და თუ
არა ქრება, მაინც წარი, თხოვე ლ
თინი გვა დამილცინია არან აფა
მანებენ, რომელთაც საქმე კი არ
ანდრეებენ, გამორჩენას ეტყენ.
ახლა ხალხს მხოლოდ ზიანი მო
ცავს. ზღეს შრომის ვინაა ასეთი?
არაფერ. ჩვენ ცეცხლს არ გვენი
ბა. ასეთები ვარ მტელურები,
ვინც ეს მამაკი პროფესია აფი
გრო, ვინც ხუღ ცეცხლს აფი
გვრთ — გართ ლუშლის გიზებ
დებს, შიგინი ლუშლი!

გემლან კურანობი პირველედ
დგას ეუნება შეგარებს: — გამარ
ჯობა, შენ ხარ ჩემი ბატონიშვილი
დღედაღდელი ახალგაზრდობა ქარ
ხნის გახლენდელი პატრონი. შენ
არის ექვალარაფეთები, ახალი ცვ
ლა, მერე კიდევ ახალი და ახ
დუნელებული. შენა ეს ქარხანაც
და, პირველ რიგში, ეს სამაქრო
აბა, პირველ გათავაგმირად და ერ
საათში ზურაბდ მტეტი ხად რა

არაი ლუმელოან პირისხანი რომ
დარევი, მხოლოდ იმაზე ვფიქრობ
დი, რაც შეიძლება მწიფად და
ზუსტად შეესრულებას იბერა
თა. სხვა ვეღვაფერი სადაღვ უკან
გავიკარგავ; 20 საათისა და 20 წუ
თის ნაკვალად 8 საათში მოვაბრ
ვდივარ.

20 ავგისტოს კი ბორის მწელობის
სახეობის № 7 კომპანირელობის
ლუმელა პირველი ნაბიბი გუშე
ვა ფანეხებზე. ფანეხებზე გადასე
ვანად და გასაღებულად ლუმელის
რეკონსტრუქცია რომ დაიწეს, თა
მან საანდერაშვილი აფილის ვერ
პოულობდა სამაქროში. ძველი ლ
მელი მამის სხოვნის ძეგლად მია
ჩნდა. ქარხნის ისტორიის ნაწილად
თვლიდა. მიხედა საანდერაშვილის
თანაბელი ვინც კი იყო ქარხანაში,
რეკონსტრუქციის დაწყების პირვე
ლედ დღეს მოვიდა მარტენის სა
ამაქროში. იფენენ ვებტარებენი მი
ხედელ საანდერაშვილის ლუმელთან
და იფენენდენ ქარხნის მფიერებ
ლის პირველ დღეებს, პირველ ნა
წილს, პირველ ხისხარულ. როგორ
კი მადლობელი იყო თამაში მათი,
გაუაფილეს ღუმელის „მორეკურ
ანო ოპერაციის“ ოლად გადგება.

20 ავგისტოს ორი დრონა იყო,
400 გონა ფოლადი გამოვიდა თა
მან საანდერაშვილმა 8 საათში.

შპრბმელო. შპრბმელოა!

ბრძემდი, როგორც ადამიანი,
ფანეხავითი სუფიხები, რაც უფრო
მეტს ჩაისთავებდა, მით უფრო
მეტს თუეს იძლევა. ერლ სიტბი
ბრძემდეს კაციბორების კისერზე
ამაყიფებულ ნისტილის ქვას
უნოფებდა.

— ამ სიტყვებში მკაცრი სი
პარობა — ამბობს ზურაბ ლი
მიძე, — საარმდედ სამაქროს მე
ქურე ქარხნის ბატონული კომიტე
ტის წევრი, — ლუმელი მწიფად
ლოთინი და შენ უნდა გაუხსნა მას
გვა, მწიფდობიანად მოგლოინ ამ
შეყვასას, ახალმოიბლი გათავაგრ
ებულის, მასთან ზურაბია არ შეი
ძლება.

რაზე ოცნებობენ ზურაბ ლიმი
ბის ბრძემლის წევრები?

— თუკის ნარბობის ახალ გზებზე
უმრძელოდ ნარბობებზე!

— ძალიან თამამად ხომ არ
დღერს ეს სიტყვები?

— სრულიად არა ჩვენ უნდა
ვეითო ახალი გზები: ეს საშუა
ლებას მოგვცემს, რცინ მიიღოთ
უშუალოდ მანისისაგან — ბრძემ
დისა და მარტენის გვირადიბრებელი
ლო პროცესის ძეგრდის ავლით.

დ ა მ რ ი ბ ე ბ ე ლ ი

ემელიან კურანობი მწიფად,
უაღლებულად უმტკიცებს რადა
ცა პირბატველა მწიფად.

როგორც ცივს შეუმძლავ გა
სანერბელი მშობის, ისე ჩაჩირო
ნებს — როცა ადამიანი რიბის
ძალიან კარავა დაკუთვებს, იბი
ან: გაავთა როგორც საკუთარი.
ეს გახვავება, მაგრამ ამ სიტყვებში
შემაშფოთებელ ნობებს თუ

ქალაქში დადის შუახნის კანსი

ნანიკვივი

მ ე ს კ მ ე დ

ქალაქში დადის კაცს, საშუალო ტანის, შუახნის კაცს. დაკვირვებთ ათვალიერებს ყველაფერს — გზებს, მოედნებს, ქუჩებს, სახლებს...

— ჩემთვის უნდა იყოს ეს ქუჩა ასე აიბრუნ-დაიბრუნო! დახლიც ხანში უნდა მივაქროთ! — ჩერდება იგი ერთ ადგილზე. მერე, ავტობუსის ორბის წინ იწყობენ და ახლა ასეთი ფაქტობის უტრიალებს თავში: „კაცო იქნება, აქ პატარა სკვერი მოვაწყო“.

ეს ადგილები საშუალო ტანის, შუახნის კაცს კარგად ახსობს: ოციოდ წლის წინათ აქ თითქმის არაფერი იყო, ახლა კი თავის ახარებს მრავალხარულიანი შენობები, კონკრეტული კორპუსები, ფართი გზები, ხეივანები...

— ახერხებულ მოვლა-პატრონობა და უფრო დაშვებენ სტრუქტურა — თავისთვის ამბობს ჩამოვრებული კაცი — ქუთაისის საავტომობილო ქარხნის შემო, ღრინის ორდენისა და ოქტომბრის რევოლუციის ორდენების კავადერი, საქალაქო საბჭოს დეპუტატი იაკობ ჯამაძე.

ეს ადგილები, რომელიც ფეხდაფეხ მოიარა — მისი საარჩევნო უბანია. თანამშრომლობის სახელით იწოდება მუშა სამეგრეო აირჩის თავიანი დეპუტატი. ხალხს ასეთ ნიშნებს გამოარჩევენ უნდა!

აი, ამიტომაც არის, როგორც კი დროს მოხვდებიან, მათვე თავის უბანში ტრიალებს. ცხვარება ამოზრჩველებს, რჩევა-დარჩევებს აძლევენ მათ, საცხოვრებელი ადგილებს კეთილმოწყობას და გამწვანებრებას ზრუნებს...

ანაზღა ითავსი ურული გასწვნიება ზოგუნ. თავაწინ დაადგება პატარა, უფერული ბები, მტკიან შარს რომ მუყუდს. ცალ ხელში ჩვილი ძმა უმჯობეს, ცალი კი მეთერ პატარა მისთვის ჩაუვლია.

ამს... ამ მოკვნიებას ეკითხვად ანათებს, შორიდან შემზარუნენ გრუხუნე მოის. მის...

ფ ე ნ ი ს კ ე ლ ი

ზეინალი დღესაც თოქოს ზეინალია, მაგრამ როცა იაკობ ჯამაძის შუახნის უფრებში, როცა ამ ობულ ნახაზებსა და კონსტრუქციებს ჩაუვირდებო, რომელია ამოკითხვა და აწყობს უბნებს ზეინალს, ნათელი გახდება, რა შორს წახლავა დრო, განვითარების რა მაღალ დონეს მოიხივებს დღევანდელი ჩვენი ცხოვრება რაგონი მუხისაგან.

— საქანაშო რომ მოვლი, პროტექციური სასწავლებელი მქონდა დამთავრებული, — გვხვინს ჩართან მოფუფუნებ იაკობს, — კარგი იანგია მომინებეს, მაგრამ როგორ სახარკების გაცემა რომ დავიწყე და ნახაზებს გადავხედე, მიხვდეთ, ჩემი ცოდნა ვერ გასწვნიდა დასტრუქციული საქმის წარმატებით შესრულებას. დაუსწრებლად დაიწყე სწავლა. ჯერ საშუალო სკოლა დაშობარტ, მერე ტექნიკური — ლიონის ციხად დაშუავების განხილი. ჩვენს ბიბეს, თოქოსს ეველას, ორ-ორი ტექნიკური სასწავლებელი აქვს ამოკონტრუქციული. რას უნდა, თვით ცხოვრება მოიხივებს ამას.

იაკობ ჯამაძე დღეს საშუალო ლის დამთავრების შემდეგ მივიდა ქუთაისის საავტომობილო ქარხანაში. მაშინ იგი თექვსმეტი წლის პირტიტველი ჭაბუკი იყო.

მის შემდეგ ილიაბათი წელს გაწვლი რჩინათან თავდადებულ ჰილიაში. ოცდაათი წელი იტვირთება იაკობ ჯამაძის ბოგარებას, მისი ავტორიტეტი, სახელი, კოლექტივის პატივცემუბა.

ამჟამად იგი ავტობუსის საიარალო სააქტორის ზეინალია კომუნისტური შრომის პრიაგის ხელმძღვანელობს. არჩეულია პარტიის საქალაქო კომიტეტის წევრად, ამხანაგეთა სახანაოლის ომფორმირება.

ყველა წარბაძის ურული ჩაქვირი, მუხის მოხილვად და ორტიოდელ მარტივად გამოიყვება, ამ მუხური ძალით, უფილდურად გვეხს ირასი პრინციპით რომ შემგარულნიზებს და სხვადასხვა საზოგადოებრივი საქმიანობისთვის გამოიყენებს დროს.

ახლა ხომ 1980 წელია, იაკობ ჯამაძე უკვე 1985 წლის ანგარიშში მუშაობს. მარტო თვითონ კი არ მუშაობს წარმატებით, სხვებსაც ზრდის დამატური სულისკეთებით. ჯამაძე ახალგაზრობის კარგი აღმზრდელი და მოტივებულია. სწორედ მან გამოარჩა ახლა უკვე ცნობილი სპეციალისტები: ვლადიმერ კიკნაძე, ვლადიმერ პარკველიძე, იაკობ გელაშვილი, ვანო სარაშვილი...

— სკოლითი სავსე ვაკცია, — ამბობენ ჯამაძეზე მისი აღზრდისგან. სიტყვა წარსულზე ჩამოვარდა და იაკობს ვინებში იხვევა ცაცხობელი წითლად ახრიალებული აქ, ისე გახსნა შემზარუნენ გრუხუნო...

— ორმოცდაერთში, მამა როცა ოში წავიდა, მესამე კლასში ვიყავი, ორმოცდახუთში, როცა ომიდან დაბრუნდა — მეოთხე კლასში დავხედი, — სხვადასრავი იმერული ოუმორით ვაუწყებ ჯამაძე. — რა შექნა, გაბრავებას სწავლაზე ამადიბნა ხელა...

მეშის, ჩემი იაკობს სწავლობის ხად გეცალა უვაკაციოდ დარჩენილი იქაზნი. აიკ ვიხობარი, როგორ მიდიოდა მტკიან გზაზე — უტყროს მძების დიდი იმელი... და დაც მუკ ვაყვია, ისიც მტარწელვანი. იქაზნი მხოლოდ შენ — ათი წლის ბები, მოხუცე და დედა ტრიალებლი...

ზარბაქალი, რომ გაუფუქლი!

როცა იხვალდი, ცაცხება მამა დაბრუნდა შენ, აიკ მაშინ ვილადათა შენი წინაგარდა სინებისთვის; მოაქვნი ხელა პატარა დამამოკვილებს, გაუტეხი წინ და ეველ სწორ გზაზე დაიწყე.

ისე ზარბაქალ შენ ვაკციაობას!

ზარბაქალი იმდროინდელი, რომ მძებნი უწინაგარდა აიონ, ისინიც შენსგანთი თავადიბით და პატრონულ ექვირბანს საერთო საქმეს.

ორი შოთარ ვაკცია — ქალ-ვაკცია, მილი, მოყვნიბინი მაი.

აი რა შობდა შენს ქალ-შოთარს!

— როცა რაზე გამოძვლებდა, მაშინვე მამა მასწვნიდა, ურულ ყველაფერი განახება და დასაძლევი ხედა ჩემთვის!

— ტუფინი ვარ, მინდა მუღე დამამოკვირი სწავლა და მამას ამოვუღებ მხარში, მამათან შრომს, სახამოვნოდ არს და დიდი სკოლიც იქნება ჩემთვის.

ეს სიტყვები შენს ვაითუფილად ეკუთვნის.

რ წ მ მ ე ს

— არახლიდეს დამავერუდება 1970 წელი. მოიხრებს. დირექტორი ვეძიებო.

— იაზა, — მოიხრებს დირექტორი, შესვლისთანავე, — შენ ქარხნისდა კლიან შორის ცხოვრობ. ახლა ხომ?

— ასეა, — დავუდასტურე.

— მოლა, ვაზა ახლათ ბეგის დრო გეკარგება. ამიტომ ვაღავერუცებო, ქარხანისა განსაწვნილებდი მიხვდებო მსუბუქი ავტომანქანისდა ერთი შენთვის გამოყვით.

გამოვლდე გაზარბებულ, დაბრუნდი სააქტორში, მოუვერუცე ჩემი პრიაგის ბიბებს ყველაფერი. ისე ვარო, სხარულით ლამის პატარავანი აყვინდებო; განა მანქანის გულსითქმის არა, პატრონი ხელმძღვანელის ურულიდად ვაკციაზარა, მისმა მრჩევლობამ, მუშაკისთვის დახსნამ. მაშინვე ცროხმად ვაკციავერუციო: ნახლავდ 29000 ნანეთის პრადექცია, უკუდღღღღღღღ 24000 ნანეთის პრადექცია ომფორმევა.

ასეა, კაცო რომ იაკობ დერის და ხალხს და ქვეყანას ცხვარებას ცროვულად, იმას ჩრქევა არ უნდა დავტარო, ვეღა არ უნდა ვაუტეხო...

...და დიდი სკოლაში კაცო — მოკრინაზულად და დასაძვებო. იქ ვაზა ვასკეთებულ, იქ სკვერი, ამ მხარეს სახავური ხელი უნდა აშუქდეს. იშვიადად უარს იმით გამოჩრებს მის დაკვირვებულ, ველისმომარტ შრომას. აიკობისთვის თორს აქვს, ყველას იყის, შეუძლებელია, იმას იგი თიხობ, საერთო საქმისთვის საჭიროა და უნდა ვაკციადეს!

ბიომერი ლაბაძე

დედუღეთის გზა

ხნიერი, სახენაღვლიანი კაცი წერს:
„დავადეთ შენი დედუღეთის გზას — შენა, ღვდაშენი და მე.

მე ჯერ ისევ ახალგაზრდა ვიყავი, დედაშენი — უფრო ახალგაზრდა, შენ კიდევ მთლად პატარა — სამნახევარი წლისა. ყველას ძალიან გვიყვარდა შენი დედუღეთის გზა, თვით ხანძართის პირასაც კი, ხანძართის პირას შენ გვიყვარდა ურბების ნაკველვების წვრევა, ზედ ბარგან-ბარგანი, დედაშენს — მთებიდან შომავალი ტყის პავიტი, მე — ფოთოლგაცვიფრულ ვაზებზე შერჩენილი კუფხლების აღმოჩენა. კუფხლების აღმოჩენა დედასაც უყვარდა და შენც.

ერთი ვე იყო, მე უფრო ვპოულობდი. არაფერია ნოემბრის ბოლომდე ვაზს შერჩენილ ყურბენზე გემრიელი. ვინაილემდე მარცვალ-მარცვალ, უფრო სწორად — მე დედას მივკერძავდი ჩემ ნილ მარცვლებსაც, დედა — შენ, შენ ჭამდი და, რომ ჭამდი, ლოყებიც დაბერილი ჯიქინდა პატარა მუხურნესავით.

გვიყვარდა კიდევ ხევი — იერის ქალაში რომ გავდვივართ დედასაც: იქ, ხევიში, დასასვენებლად უქვემლა შევხვდებით ხოლმე თელისძირა ეხში. ვისხებიდი მიკუნწულნი — უახე შენ, აქეთ-იქიდან დედაშენი და მე. ძალიან კარგი იყო სამი მყინა, პირველყოფილი ადამიანებივით, და გარბნიყნებელი თვალბით გავიყურებოდივით გარეთ. ზვიდან, კლდის თავიდან ჩამოშვებულ თელის წვრლ ტოტებს ჭიანჭ-

ველებივით შესოფდნენ შევი კვირტები. დაბურულებიდან გვესმოდა შაშვების კოთხე, ჩხანთვების წრიბინი. დალოდან კი ხევის ძირიდან, ამოდიოდა ნაკადულის ლიკლიკი. ხანდახან, ჩვენს გასახარად, დაგვენახვებოდნენ კიდევ ის შაშვები და ხხართვები. დაგვენახვებოდნენ, აგრეთვე, სკვინჩები, ბოლოცეცხლები და ნივნევიბი — ჩვენ რომ ნინფვეფებს ვეძახით. მერე გავდიოდით ჩვენს სუფთას ნმინდა იორში. მე და დედაშენი დავიხიდიდით ვეზით. შენ კისრზე შევისვამდი, დედა მომევიფებოდა მე და ღონიერი მუხულებით მივაჩქაუუნებდით დულუნა, ჩქარ ტალღებს. დედას კაბის კალთები უსველდებოდა, შემოინურავდა ზედვე და ერთ ხანს ფეხშიშველებივც მივეყვებოდივით ბილიკს. სახიამოვნო იყო სველი ფეხებით ნმინდა თბილ სილაზე სიარული. მაგრამ ვე ზაფხულში. იმ ხანძართის პირას კი, ნოემბრის მინწურულში, დედას ვეზით როგორ დავახდევინებდი — უკვე ჩამოთოვლილი იყო მთების ნვერები. ჯერ გავიყვანე შენ, დავსვი იქით ნაპირას, დავარიგე, რომ იქ მდგარიყავი, იმ ერთ აფილას, სანამ დედასაც შენნა გამოიყვანდი. — კარგიო, — დამეთანხმე მინასჩერებულში, თავის ქნეგით. მაგრამ გამოგებრუნდი, შემოვიფიქნე ნველში, თითქმის სუამდე ვარ მოსული და გედავი, რომ ჩემკენ მოზოზუნებ. არ გეხის არც ჩემი ძახილი; — გაჩერდი! გაჩერდი! — არც დედას. ძლივს მოვისნარი და დავიჭირე — კინაზამ წყალს არ შემოირე. ნაკვეთი უფრო შორს, უფრო გულდასმით დავარიგე, გულდასმით და მკაცრადვე; — შენ უკვე დღივ კაცი ხარ, რა არის ასეთი გაუგონრობა, როგორ არ უნდა გეხმოდეს, რომ ერთ ნუთში გამოიყვანე დედასაც! შენ კვლავ დამეთანხმე, — ფეხს არ მოიცვლიდი, მაგრამ გამოგებრუნდი თუ არა და შემოვყვდი ნველში, შენ მიმოხედე, თითქოს შეგეზინდა მარტოობისა და მაშინვე გამოიყვანე ჩემკენ. აქაც ძლივს მოვისნარი, ნველში რომ არ შემოგეტკობა. მეტი გზა არ იყო, შვიგისე მხარზე, ისევ დედასთან გამოიყვანე. არაფერით ახლა ამ ნაპირზე, მეც დავარიგე; დედამაც — რომ არავფერი იყო საშეში, რომ ერთ ნუთში შენთან გაეჩნდებოდი. შენც დაგეთანხმე, დარჩებოდი, ფეხს არ მოიცვლიდი. აიყვანე დედა, შევედი ნველში და შენ ისევ გამოიყვანე ვი იმ მარსვე უან. მაშინ დედას ვუთხარი, რომ შენ აიყვანე დედამ გაკვირვებით შემომხედა. — აიყვანე-მეთქი! — გაუ-ვერეთი. ავიგვანა შეფიქრიაწებულმა. მე დანგვლით ისევე, როგორც ერთად, ავიტყავთ და ვერე, სამ სართულად, სიცილით, შეძახილებით გავედიდი ვალმა.

უზოში იყო შენი სიხარული, შენიც და ჩემიც, რომ მე ვე შეგებდი, რომ მე ღონიერი ვიყავი. — კიდევ! კიდევ! კიდევ! — იძიხე შენ. — რა კიდევ? — კიდევ გავიყვანე რა! კიდევ გავიყვანე!

მე ჯერ ისევ ახალგაზრდა ვიყავი და, მოხუცდავად დედაშენის წვრმობისა, კიდევ გავიყვანეთ და კიდევ გამოიყვანეთ იმ ცივ ნველში“...

ხნიერი, სახენაღვლიანი კაცი წერას შეწყევტს და ფანჯარას ამტრებდა.

გავრე ქარიანი დღვა, თან ქარია, თან წვიმს, წვიმაში თოვლსაც ურეცს.

ხნიერი, სახენაღვლიანი კაცი მარცხენა ხელს შეუბჯენს დამიმბეჭდე სუბლს.

ორი წლისამ იკვილა: — დედა! დედა! კაცი თოფს მე-
სერის!

გაეცვივდით ყველანი და დავინახეთ, რომ დივანს ეფარე-
ბოდა და შიშით კანკალებდა. ტელევიზორში ეჩვენებოდა
დავებიანებულ მიმბაძველს [ხომ გახსოვთ, ზარბაზნებს ბაბი
მოგმეგრენ პირდაპირ შენ „ავაშნოსან პოტიომკინში“], ეჩვენ-
ებოდა შიშით მიმბაძველს თოფს ლულა მოეშვირებინა
ოთახის შუაგულსკენ ვიღაც შავი კაცისთვის და ბავშვს
აშინებდა.

— ნუ გეშინია, გენაცვალე! ნუ, შენი ჭირიმი! — გულზე
ეიხუტებდი პატარას, — ეგ კაცი ევრაფერს გიხამს. უყურე!
უყურე!

პატარა ტიროდა და მაინც უყურებდა. თოფმა დაიჭუნა.
არც ერთი ჩვენთავანი არ ნაქცევლა, პირიქით, ვილიმბოდით
კიდევ: პირიქით, მე დაუწყე სროლა იმ შავ კაცს, — ბაბი! ბაბი!
ბაბი! ბაბი!

იმ შავმა კაცმა თოფი ძირს დაუშვა, ქუდი მოიხადა და
ოფლიანი შუბლი მოინმინდა. ეტყობოდა, ძალიან ბევრი და
სანვალბეული საქმე გააკეთა, სულ ოფლი გადასაკვდა სახეზე
და აი, ახლა, როცა ბოლო საქმესაც მორჩა, ოფლის მონმენ-
დას შეუდგა.

— ხომ ნახე, — ეუბნებოდი პატარას, — არც ის ნაიქცე
და მოკვდა, არც მე, არც დედა, არც ბებიია, არცინი, ბაბი! ბაბი!
ბაბი! ისევ ვიშვირდი დამბაზასათვი განვდილ ხელს ტელევი-
ზორში ჩანდვარი კაცისკენ.

— ბაბი! ბაბი! — ესროდა პატარაც. იმასაც გადაუარა
ლიმილმა სახეზე. ტელევიზორში ჩამდვარი შავი კაცი გაქრა.

— ბაბი! ბაბი! ბაბი! — გვესმოდა იმ დღის შემდეგ, — ტრა-
ტა-ტა-ტა-ტა!

ჩვენი პატარა აღჭურვილი იყო თოფით, დამბაზით, ავტო-
მატით. ჰქონდა სხვა თოფებიც, სხვა დამბაზებიც, სხვა ავ-
ტომატებიც — ზოგი ხის, ზოგი რკინის, ზოგი პლასტმასის.
ორნაბეგარი წლისა უკვე ნაძვლილი ჯარისკაცი იქნა დაბავებ-
და, თოფი კონიხით მკერდად შექონდა ანული, უკან იყო
გადაჯიშული, მთელი ძალით აბრახუნებდა იატაკზე ხან ერთ
ფეხს, ხან მეორეს და თან იძახდა:

— რას! რას! რას! — ეცემოდნა იატაკზე, მიცოცავდა, მიყი-
ვინებდა, — ურა! ურა! — ისროდა იატაკზე გაფართოებული,
— ტრა-ტა-ტა-ტა-ტა ბაბი! ბაბი! ბაბი.
სამი წლისამ გამაჩერა:

— დადვი ამ კედელთან! ხელები მალა! არ გაინძრე! მე
შენ უნდა დაგვხრიტო!

მომიშინა ავტომატი, როგორც წესია, მარჯვენა იდაყვით
ფარდნი მარჯვენოლი, ორივე ხელით მტკიცედ დაკავებული და
მომიშვა გრძელი ჯერი, — ტრა-ტა-ტა-ტა-ტა!

მე დავბარბაცდი, ვიბარბაცე მუცელზე ხელებმიჭერი-
ლმა, სახედავრედილი, ვიბარბაცე და დავეცი. ცოტა ხანს
კი ვერ გაბედა მოახლოება, მერე მოვიდა და მხარზე ფეხი და-
მადგა.

- ახლა შენი — მომართო ავტომატი.
- რა მე?
- შენ მესროლე!
- რატომ?
- ახლა შენ დახვრიტე!
- რატომ შენ? მე დიდი ვარ, ბევრი ცოფა მაქვს და იმი-
ტომ დახვრიტე, შენ რატომ უნდა დაგვხრიტო?!

უკვე ხელებანული იდგა კედელთან. არ იცოდა, რატომ
უნდა დახვრიტოდა და ამის გამო უფრო ფიქრიანი, შემფითებუ-
ლი გაუხდა თვალები.

- მესროლე!
- ვერ გესერი!
- გეშინია?
- კი, გეშინია!
- მესროლე! მესროლე! — ცოტაც და ამოუშვებდა ტი-
რილს.

მე ავტომატი ავნივ. ის იდგა კედელზე კვდით მიბჯენილი,
პანანინა ფეფუხელებანული, მაჯებზე გახსნებდა საყვ-
რელი ზოლები, ეცვა პანანინა ფეხსაცმელები, პანანინაც შე-
რავილი, იმ მარჯვენა ჰქონდა მთლად პანანინა ჯიბე, შავ ენ-
ყო მანინტი; თვალნი ახლა დახუჭული ჰქონდა, სათითა-
ოდ ეტყობოდა თვითი ლეწისთავებზე დახრილი ნაწნამები.

- ვერა, ვერ გესერი!
- თვალნი გაახილა. უფრო მალა აჭიმა ხელები. გამოსი-
ნა პანანინა ჰქოცე.
- მესროლე!
- ვერ გესერი!
- მესროლე!

მე ავტომატი შევიბრუნე, ლულით მუცელზე მივიჯინე,
მოვიკუნე და ვისროლე.

— ტრა-ტა-ტა-ტა!

ისევე, ვდომელა ნავეარილი პირქვე.
რომ ნაშოვინი გალიმებულმა, ისიც პირქვედამხოზილი
დახმდა — პანანინა თითები გაფარჩხული ჰქონდა, მარც-
ხენა ლოყით იატაკს დაჰკროდა, გახსნილი ტურპის ზეით
პანანინა ცხვირიდან სისხლი ნაშოსვლად და ის სისხლი
წერილი ზოლად გაკალანლიყო იატაკზე.
ისე დავიკუნე, მეზობელმაც კი შემოალო კარი.
მე ისევ იატაკზე ვიჯექი.
ჩემმა პატარამ იცოდა, ტკივილი რომ არ უნდა შეემჩნია,
მაგრამ ვერ კიდევ არ ეხსნავლა, რა იყო თავის მოკვლა.

**რეპეზ ჩხიშიძე და თენგივ კახლაძე —
სსრ კავშირის სახალხო პრეტისტრუმი**

რ. ჩხიშიძე

თ. აბულაძე

საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტის საბაბო წოდება მი-
ენიჭა ორ დიდ შემოქმედს, გამოჩენილ კინორეჟისორებს რეპეზ
ჩხიშიძეს და თენგივ კახლაძეს.

საყოველთაოდ არის ცნობილი რეპეზ ჩხიშიძე და თენგივ
ახლაძის ბრწყინვალე შემოქმედებითი დებიუტი, მათი შემოქმე-
დი დაუცხარიმელი ძიება და კეთილშობილად ტრიუმფალური გამარჯ-
ვებანი.

უფროსად „დროის“ მკითხველთა სახელით შევხალმობთ
ძვირფას მეგობრებს და უფურცვით მათ ახალ შემოქმედებით
წარმატებებს შობილიური კულტურის სადიდებლად!

კები, თქვენ თითონ რას ქმნით? ჩვენ მივდივართ, გზა თქვენია, ა, ბერი და ა, მოედანი. ცოტა ხანს კიდევ ამოვიდგებით მხარში. თუ... უკვე დავბერდით?! — უსანსკელი ფრზა ირონიულად წარმოთქვა, თვალები ოდნავ მოჭუტდა, საოკარი სითმა და სინათლე ჩაუფიქრა. ბევრი რამ იკითხებოდა სის თვალბნეში — სედიანი განცდაც, ტყვილიც, სინარულიც... ბევრი რამ მაგრამონიხა იმ ერთმა გამოხედვამ.

ვერიკო ანჯაფარიძე, როგორც ამბობენ, სულით ხორცამდე ღილი არტისტიკა და შეუძლებელია მისი გავლენის ქვეშ არ მოექცე მხოლოდ სცენაზე კი არა, ცხოვრებაშიც. იმ ხანებში ახალი შესრულებული ჰქონდა ეუხენას როლი (ა. კასნია —

ვასილ კიკნაძე

მისკის, როცა სცენაზე გვიყვარ...

„ხები ზეზეურად კვდებიან“) — მსახიობი თავისი ბიოგრაფიის ახალ ეტაპს ქმნიდა. მინც რ უცნაურად გამობრწყინდა ქართულ სცენაზე ანჯაფარიძის დღედაღამი მართლაც, ვერა კომისარევესკაის (ავი მას შედარა ნემროვიჩ-დანენცოვ) ლირიზმის საღარი პოეტურობა გამობრწყინდა სცენაზე. თუმცა კომისარევესკაის რატომ? ეს ანჯაფარიძისთვის იყო. მხოლოდ მას შეეძლო ასე ეცეკვა სინარულის ეპს, მერე სულის სიღრმეში ჩაბრუნებული და წამყვრად პოეტურ სედას მიეცებოდა. ლოცვის სითმა და უსასოება დაღვლებოდა მის ხმას, ჩურჩულით წარმოდიდობის იმდენი გაცურება ვერძო, მერე ნაიალდევი მზიარულებით გაჩასათი დატრიალებულიყო, განცვიდა უნებური ნითვის სიახლოვე... პირდაპირ შეჯახებოდა მაყარ სინამდვილს და უსანსკელად ამოგებდა წულისმოცლის გაუტარლობა... გმინვას თითქმის სულიც ამათიოლა და სხეული ქანდაკებასათი გაქავედა.

ვერიკო ანჯაფარიძისეული ეუხენა საკუთარი ხასლის კვლემს აყოლილი ვახსი ბერი მოკვდა, გაფანტული ოლუხიზმის ძირიდან ნათელ სიმშველემი გადღიდა. მოკვდა, როგორც ეუხენაზე ხებში — ზეზეურად. ბელის წინაშე უხუმბოლურეყავად და დაუჩქებლად. იმ წუთებში სულერი გმირიზმის შარავანდელი მოსავდა მის ხასზე. ზეზეურად მოკვდა ეუხენა, თვარტარული პირობითიზმის ამ პარაფოქსალურობაში ზეიმობდა ღილი მხატვრული სიმართლე, რომელსაც ვერიკო ანჯაფარიძე ვგვაჩინა.

პუშკინის ბაღში ჩვენს გულითადი საუბრის მედმე გათამაშებულ, საკრიტიკოროში ვწვევი დღე მსახიობის მისალოცად. გულმოდგინედ მიმილო.

— ძალიან შეგებერე ჭინვარ, არა? — ღიმილით შემეკითხა.

— რას პრამაზეთ, პირიქით, ძალიან ახალგაზრდა ხარო!

შეგება გადაჭარბებულნი ჩვენება: მაგარი ხანდაზმული ახალგაზრდებიც ხომ არსებობენ?! ისე ღიმილი, მრავალმეტყველო მზერა, ისე ბუნებური წუთების განცდა ღილი მსახიობის ვერეკით.

მას ამით იც წელზე მჭერი ვავიდა. ვერიკო ანჯაფარიძის არტისტული ბიოგრაფია

ფია ახალი სახეებით გამოიღრდა. ავარი უკვე ქართული სამპოთია თვარტის ისტორიის სამოცი წელი სრულდა. ვერიკო ანჯაფარიძე მისი ერთ-ერთი დღედაღამია. ყველასათვის საამაყია მისი სხეული.

ლდი ასათიანი ამბობდა: „სხვა რომ არ იყოს, ჩვენ ამ ოლმაზი ქალბების ეუხენი ვეფერავრავდა“. მართლაც, სხვა ძალი აქვს ვერიკო ანჯაფარიძის ნივის სილამაზეს, მის გენიალურ არტისტულ გამოხატებას. „მიხარის, როცა სცენაზე ვიბრე“, — მიმართავდა პოეტურ მსახიობს, თუმცა ამ სინარულს ნალველიც ახლდა: „მინდოდა ერთი ნატიკა, მენატრა და სანატრელი ისევ შენა ხარ, მოგვედღაოვრე და ამ ჩვენს სცენაზე შენი ქართული ქალი მენახა“.

სწი წავიდა ჩვენგან ლდი ასათიანი, არ უხედავდა ვერიკო ანჯაფარიძისეული თთაობათ ქართვი. ქართველი ღღდა გაციცხება და ეკარავდა. კოლხელი ქალის სულისმემქნერული ტრავგულიც განვცადეფიხამან.

საუკუნეების სიღრმეში წარმოსული უნებური ბელის მედეა ახალი პროფილით გაბრწყინდა მარგანიშვილის თვარტის სცენაზე. კოლხური მოტივები წამოსწივა ვერიკო ანჯაფარიძემ, შეთაბოდა ევრობელის მიერ გამოქველი „ბარბაროსი ქალს“ ცოლადღევი. მსახიობმა თავისი ნათელი პოეზია გამოხატა და ახლებურად გაიზარა კლასიკური სახე.

ახალე ყურბი ჩამესმის ვერიკო ანჯაფარიძის — მეღვინე გოლბება: „მე ღილის მისტიკოსი კოლხელი ღღდა, აქი ღილის“ გაფთვებით იცავდა საყურადღებო სიგებას. ნუთუ მეღვინე მისეკვმ ხებებს, როცა ეღთიბა მოღვამე დღებდუე კოლხთა ელიამიხავალს დასეკინოს? — კითხვობს ვერიკოს გმირი და სამბელსწერი თურბისძობით აღინებება. ამ სულიერ აღზევებას ნისტაგლიაც ახლდა სცენაზე ღღდა ამაყი და მშვენიერი მეღვინე — ჯალისურად გახალგაზრდავებულნი მსახიობნი. მეღვინე კოლხეთის სიმბოლოც იქცა ყურბი მშვენიერი თავისი ღირსების მსხვერპლი უხდა გახტესო, — ამბობს ბუღისიკი და კოლხიდაც თავისი ღირსების გამო არის ტრავგულიც — ყველას მისეკვ უქიარას თვალთ, ყველას მისი დაპყრობა სურს, მისეკვ მიისრავთფინდებენძენბნი, რომაებელი, არაგები, თურკები... საუკუნეებით გამოთარა ანჯაფარიძისეული

თვარტისეული საზოგადოების ბუნებრივად ვერუღვრებით. ლენინის მოედანზე, პუშკინის ძეგლთან შეგვიჩრდი. მიხაროდა და მიკვირდა კიდევ — ვანგმარტული ვილით დიდი მსახიობი და ახალგაზრდა თვარტმედიღე.

— თუ არ გეჩერებება, ჩამოვსდები! — მოთხრა მან. ჩემთვის ესეც მოულოდნელი იყო. ვანიებერებულნი ამ ვიყავი ვერიკო ანჯაფარიძისთან სიახლოვით.

ეს ის პერიოდი იყო, როდესაც ღილი რეჟისორის სანდრო ამბეტელის სახელი ის-ის იყო მკვდრებით დაგებოდა. ვერიკო ანჯაფარიძის დაუფარავად (როგორც ვას ჩვევია) გამოხატავდა თავის პოზიციას ამბეტელისადმი. მას არ განულებოდა ოკიანი წვლების თვარტარული პრამოლბის სიმჭვრელი. იმ პუნქტზეც ვაგრობობდა ვარდასული წვლების გამოძახილი.

— რას აბრებ? — მკითხა ვერიკომ, — ამბეტელზე ვეკითხები!

— შეგისწავლი ყველაფერს და მერე დავწერ.

— მე და შამს ღილი კამათი ვგვეონდა; მე „აღურჯოვანნი“ ვავიცი.

— ვიცო, ქალბატონო ვერიკო!

— ისიც იციღდ, ჩვენ ღილი თვარტარული ცხოვრება ვავირეთ, ვდაზნებდი, ვინობობდი, ახალ თვარტის ვამჭვრებდი. რა თქმა უნდა, უსამართლობაც იყო... ჩვენს თანობის ისტორია მეტად რთული და სთარტერესოა... ახლა თქვენ რას საქმიანობთ? ახალგაზრდები მეღვინეს ავრიტი-

ლმა გვირბის და წარსვდა ქართული აღდგომის წინაშე. თანამე მივიდნენ და წყიდნენ, ვერო აწავაძიებ მიხვ ცნებზე. უბერეალა მისი არტსტრში, სტორების ფერისცვალება მოყვა ავერ უკე რამდენი ათელი წლისი. იგი ზედა განახლებული ხელდა წუთისაღლის ბოქვის. ეს განსაკუთრებული ნიჭი, ცხოვრების სირბენში წუღილის ხელოვნება, ექმნარი შემქმელებითი უბერებლობა.

ვერიო აწავაძიებ დიდი სკოლა ახალგაზრდა მსახიობთათვის; მისგან უნდა ისწავლოს მსახიობა, რა საშუალებებით მიიღწევა არდასახვა, როგორ უნდა შეიგრიოს ცხოვრებისეული სიძარღვი, რომელი ასე უტყუარად ირეკლება მხატვრობაზე სხეში. შეუძენელი შემიწევდა, უხილავი ხილვა გამოყოფს ხელოვნებას სხევისაგან. ზოგჯერ შეუძენელია შემოქმედის სული არაკომპიტირდ წარმოქმნილი პროცესები, მის ფარული დინებებში ითვლება მხატვრობა სახის ურთულეს ნივთს, ვერო აწავაძიებ ნამდვილი ოსტატობითი შიფრებს ყოველ მოავას, სესიმპოზიუმის სისუბტელ გარზნებს ყოველი დეტალის სუნიჭქავს და ფორმას, მის გზითა სხეში ასას ფერი და გამა ირეკლება, გადატყუება შვის სხევი, რათა არსებულ მრავალსახეობა ათქვად აუღლებს.

სიკეთე ნივითად „მომკვდარა“ ვინმე ისე, როგორც ვერო აწავაძიებ. რომელი ერთი განვიხილთ: მარგარიტა ვოტიე, იდელი, ეუხენი თუ ეწავლიტსკენ მიმავალი მარიამ სტურბერი. ბოღსაც იდელი მის სივალის უყურებდ, „ამ დროს ვერო, — იგი ჩიხური ვიზინად გადმოხული მინიერაუა გავიხია. იგი კვდება უბრალოდ, ძალდაუბნებლად, მისი სიცოცხლე

თეს ქრება. თითქოს ეს იყოს პირველი ოსილის ფიფიკი, მსუბუქი ქართი განაფენტი“ (უზნაგი ჩხეიძე).

ვერიო იცის დაუყრებელი დაყრება, შეუთავსებელი შეთავსება, თუქრება-ლური პარადოქსების უტყუარი კონტრასტები. როგორ არა ჰქვამ თოვლის ფიფიკის ეს სინახე მისივე იდელიის მისისაზე შექმნის: „სტუტი, რაბინი!“ ძალისხინა რი საწყისების წარმოჩენა და ფიფიკის სინახე, ქაღის უფლების დაცივისების ბრძოლა და ურთესი ლობინი, ფართო-პლანინი სპეტიორული პოსტები და ფსიქოლოგიური ნიუანსები, ყველაფერი ერთმანეთს რწყნის და ავსებს, ქნის მისი მთლიანობა და დიად პარპონიულ საყვარის, რომელსაც ვერიო აწავაძიებ ჰქვია. ეს სახელი პირველად ოციანი წლების დასაწყისში გაიხსა ქართულ თეატრში; მას შემდეგ იგი ზედად იწყებს საოზოლოგიურ აზრის მთვლავლებას. ზედად სანტეგრესოა ვერიო აწავაძიების გამოჩენა თეატრში, კინოში, თუ ტელევიზიებზე, ყველგან, რა სიტუაციაც არ უნდა იყოს; ამ ინტერესის აძირავს ძლიერი, თვითმყოფელი ნიჭი, პირველული მომხმებელეობა, მასშტაბურობა და მარალმებრებული არტისტობა.

ამ ორივედ წლის წინათ თბილისს საგასტროლოდ ეწვია მოსკოვის ერაერთი მოწინავე თეატრი. სპექტაკლი ვერიო აწავაძიებ ეცურებოდა. მოსკოვის თეატრის მესვეურების სიტყვით: მინათა ვერიო აღდგომისა: ჯილოდ და წარმატებად ისიც ვეფიოვა, რომ ლედი ჩვენს სპექტაკლს ჩვენს დროის დიდი მსახიობ ვერიო აწავაძიებ ეცურებოდა. დარბაზი ვერზე წარმოდგა და მსახიობს შექუხარე ოციეა გაუმართა.

ჩვეულებრივ, როცა მსახიობი ხანში შედის, იგი კარგად უშვალეო კონტაქტს თანამედროვეობასთან, შორდება ახალ თაობას, მისი სახელი მოგონებებში გადადის. ამ მოკვალაზე რა ვეფიოვა არსი მსახიობის შეცვლენება ცვეკრულ აწავაძიებ ბუნებრივ გაზრდასილია. მისი ხელოვნება დეტალს უარსესად ვინამედოვება, იგი ვეზულ სცენებს და ახალ სახეებს ქნის. სულ ახლახანს იგი სკენაზე კვლავ გამოჩნდა ფატი გურიცის როლში (ღრმატურვი ა. ჩხიძე — „შთაბამავალია“). ამას წინ უღლიდა ვერო აწავაძიებ იმდენს „მოიკვებანში“ (ვაკეი ვასაქეთას ერთად რა დიდებული ახსნად იყო).

სცენზე აწავაძიების დღეობი, „შთაბამავალია-გასული (რაც უნდაა „შთაბამავლობაში“) არტისტული ოსტატობის ექმნარი ტელმინსტრალია გახსულა. რა ღრმა და ნათელი აზრია მის ყოველ მოძრაობაში, მის უსიტყუო მოქმედებში. აწავაძიებისეულ გვირს კლასიკური სისადავე და ზომიერება ამეწევს. მსახიობი ვირტუოზული ოსტატობით ქნის მხატვრობა სახეს, ხსნის მის ღრმა სოციალურ საფუძველს.

ჰაბუქმა უღობ ასათიანმა ვერიო აწავაძიებ სოფრა: „მე ნუ მომეჭრის მუხზე ტირილი და შენი სიტყვის დაბამება“.

ეს სურვილიც აუნდა პოეტს — არ დაბამუნებულა ვერიოს სიტყვა: „თუ პარპონალ გამოვლიო „აწავაძიების ზედა მხალ“ დიდი აქტიორული ხელოვნების ახალ მაგალითებს აძლევს მსახიობთა მომავალ თაობებს.

პირბუთას პატიპირიუსი

(ლიტვა)

სახლის მოყვარულ რაბიტი ლტექობს უყვარს თქვა:

— ჩემი სახლი ჩემი ცხოვრებაა!
ინგლისურში ამბობენ, რომ მათი სახლი ციხე-სიმაგრეა, ფრანგები ამტკიცებენ, რომ მათი სახლი სახელმწიფოა. ვიღაცას ისიც ეს უთქვამს, ჩემი სახლი — ეს მთელი სამყაროა. იქნება ასეც იყო, ამ სიტყვიბითვის ვას ღირს დავა. სხვათა ჩვეულებებს პატივი უნდა ვეთუ... მაგრამ ჩემი სახლი ჩემი ქალაქია!

საკუთრება მანიძრე იზრდებოდა და ლამაზდებოდა ვილნუსი, მშვენიდებოდა სასახლეებისა და ახალ-ახალი ქუჩებით. მწანდებოდა ქალაქის პარკები და ბაღები, ბუერი რამ გადახდა თვის მტრებისა და ომებისაგან, ხანძრებისა და აჯანყებებისაგან. ვილნუსის მალაქი კლდებითა და კომპოტი იყო დაფარული; ვისაც ამ ქალაქში მოხვედრა სურდა, მისი მშვენილობის განმედიანობათვის, მის პარკთან ცხების თავის ოდენვე ქვა მინდნე მიიტება. ახლა ეს ადრასა საქმირი. ქალაქმა გაარკვევა კვდელი, გაფაროვდა, გაიზარდა და გაიშალა მოცურებასა და გორაკებში. მძელი იმის აღწერა, რამდენი შესანიშნავი სასახლე, რამდენი მოგადინ, რამდენი ტაძარი და რამდენი სხვა შენობა აქ. მათ შორის ჩემი სახლიც დგას. ჩემი სახლის ფუნდამენტებიან ხანძარული ქალაქი და მისი დაგანდებლობა შემომიურებს. ქუჩაში გახსულვ კი არ არს საქმირ.

ქალაქი — ეს, უპირველეს სოფლისა, ადამი-

ჩემი სახლი

ს(მ)ხ(რ)მ(ბ)

ნები. ხოლო მისი ქუჩები და არქიტექტურა, ჩვილოდ და მხოლოდ გაძვირებული დრო ზენე მხედობანი და სურვილები, მათი ცოდნა, ვემოიუნება, მათი სეფარული და თავდადება, მათი შრომა და შემოქმედება.

არ, ფანჯრის პირდაპირ, მუხურებისა და დრავის ქუჩის სუბიტი, ასეული წიღის წინაა აგებული სახლიც დგას. მისი ქუთხები ჯვარისხანა სულსაღმარელო დროებითი არის შემული, ლტექობებსა ფალტრისის შეტაკებისას რომ მოიგებს.

ეს სახლი სხვა სახლების პაპია პაპა. მის მიორდაპირე მხარეს არქიტექტურის უყანსეა. იგი, ფანჯრის პირდაპირ — სალონია წერისის სახეობის საშუალო სკოლა. მის უხონი ბავშვები ვირაუზოვნენ. მათ დღევანდლობას ვერ უწინდ, ისინი ჩემი ქალაქის მომავალი. როგორც იქნებან ხვალ ეს ბავშვები, ისეთივე იქნება ვერ ჩემი ქალაქი. ხოლო ახლა ისინი ვერ ტყვიან ქალაქის ოთხ კუთხეში და ყველას გარეთ გამოცვენა უნდა...

აუფ დება ბრინჯაოში ჩამოსხმული სალონია წერისის. იგი ჯერ კიდევ პატარას მიკითხვად ლექსებს. ჯერ ისევ ნუხელ აქ, ამ ქალაქის, ციციელი კუთხე იყო და ჩემი მეზობელი ვეფინას პარაკების ზომადგ, ხახვად, ხახვად და შერეულად მისხინდა.

— ხედავ, მოქანდაკე ვიღაცას ვიღვეფინასმა არც ისე ცუდი ბოუსტი გააკეთა, მე კიდევ არქიტექტორმა იგი ისე უნდა დავაგა, ხალხმა ამ თა-

ვი მოყვარის და მისი ლექსები წაიკითხოს. აქ პოეტის განახლებულს ტრადიცია უნდა დამკვიდრდეს.

ღელს ამ ძეგლი დგას, მის ვეგრიფი ჩაგლიდი ადამიანებს თვის წინაა ლვენადექციული პოეტის წინაა.

დავდიარ ჩემს ქალაქში და თავაუღლებად შემეძლია ვიხირონ, რომელ ქუჩაზე ვარო. ვილნუსისი ოდენვედ მოვიდამ და მავი მარტო განხსავებულ სახლების შენება, არამედ მათი განხსავებულ ფრად შენებავა, ქვაფენილობის სახლასგანარად დავება, ამბობოდა ეს დღეს შეუცდომილად შემეძლია ვიხირონ, ხან ვიშოკუდი. თუ დიდი ქუჩაა, ნავარტებულად და მავი განხლელთა ვეფხება და ტრანსპორტის პარკებზე ვენება, ისეთივე ას ღვინის პროსტრეტე ხართ ამ ვეფინისის მოდელზე. ხოლო თუ ისინი მომერო თოხთუხედი, ხახვადგ მომრეკავლებული ვორმით არან ჩანაწერი — კომპანების, გორკის ამ ლოდერ გირის ქუჩაზე იშოფდები. ქალაქში არის ნაწილისა და თერთი ადრის ქვაფენილობა, არის მოსაფლებული და უბრალო მრედავე ქვეჩანწილობი ქუჩეში, მოსახვევები, მაგრამ თუ ქვაფენილი ნივთელი ვერისაა, უსაუბროდ ძველი ქალაქი წანელია.

მისი ლამაზი, რამდენიმე ასული ღრმა წინაა ადგები სახლები საგვამატარია სახელობიანი. შეუხული და განცეფხება ვერ დავაგა — ვერ გაურკვევით, მუხურებში მოხვიდით,

ახლა საინტერესოა რომელიმე თავამოღებულს, რომანტიკულად განწყობილ ხელფანთან შესვლა, თავისი სახელისწილი ძველი ქადაგის რომელიმე შემთხვევაში ანდა ნახევრად სარდავში რომ მოეწყობა; უნდა ნახოთ, როგორ ქმნის იგი თავისი მოვალეობა ქმნილებისთვის კარგად, როგორ უტყაპუნებს თიხას, როგორ ძმანება, ასწორებს, კვლავ უტყაპუნებს, ხანდახან კი მოთმინებადაცააფრულად წყაღს ნახსურებს, კვლავ ტოლს ჩამოაფარებს და ჩაიჭირებული ცოცხლს გააბოლავებს.

სიტყვას სიტყვა მოჰყვება, გაცხადრებულ კამათში რამდენიმე საინტერესო აზრიც იბადება, მთავარი, ხელმა არ უღალატებს და თავის დროზე ჩაატოს სათქმელი მასალაში... ასეა თუ ისე... და მხოლოდ დილით, ფანჯარაში პირველი სუსტ სხვი რომ შემოიჭრება და ზურგს უკან ათასობით ალაბრაკებული სამყარო დადგება, მანინ აზრიც კონკრეტულ ფორმად, ფერად და ხაზად იქცევა...

— თუ გინდა წადი, — მეუბნება მეგობარი, — მე კოცნას ვივდე ნაყოფიშაგად.
 პოდა დაჯობ, მართლა ნახევრად აღარ შეუშალ ხელი, იხტავოლ მარტომ დამით ჩამკადრერი ქუთხები, დღის ნაშით აორთქლებული პარკები მათა და ბალებით და ერთი შემთხვევით დღეს მის დათავარებულ ნაშრომს წაანედები. იგი არ იფეგება, ანდა სამდე ყველზე იქნება ჩამოკიდებული და სულ გაიხანარები. ხოლო შენი მეგობარი, რა თქმა უნდა, კვლავ ხელს თიხას, კვლავ ახაბებს ფერებს და დღემდამდე მთელი გაუფრთხება.

შემოქმედებითი მუშაობის დროს ავადმეციოს, რამდენიმე სახელწოდება და რესპუბლიკური არმეისი ლაგერებს, საბჭოთა აკადემიის სახალხო მხატვარს, სკულპტორ იუზანს მივყვანს შეუხვე.

— არფერი გამოიღოს, ჯობს, საივანებად წავიდეთ! — მიიხრა მან.

— ნაყოფი!
 გინორუსი ლანდშაფტის მუხუზუში ამოყვავით იოცა. ჩვენიან ერთად მუხუზის მოხმამბინად ცნობილი გრაფიკოსი, სამხატვრო ინსტიტუტის ლექტორი ეფარას იურენასიც არის. მანქანაზე ზღის პირას მდგარ ძველებურ ლიტურე ქობთან შეყრდა. გაფიქრდივარა — აქ ყველგანვე ძველფურთა: სოფელი და სახლები, საყოფაცხოვრებო მოხმარების საცხები, ხანხინები და ხელსაწყობები, აქ ადამიანებზე შედარებით ძველბურები არიან, ქაქაქის ხელი რომ არ ტბოუბათ — გულგამაღწლილი და თბილად მოსაბურჩნი.

ვახუშტი, როგორი ჩქარად ამყარებს კონტაქტს მათთან პროფესორი, დამარბუნელი თვალთი როგორ სწრაფად ადიქვამს მათ ნაკვეთს, მოძრაობებს და როგორ თავისუფლად გადაიქცევა ერთი ქაქალაზე.

— რისა დაჯობრდება, ვილნუსიდან ასე აფიქრავი კვირ ჩამოიბრებ, — იცინის და სარუწავი უნებრება, — აუცილებლად დაფიქრებე აქ პატარა ადგლის, ქვეშ მოზიხდა და შემქმნელ მერე ვილნუსში. უპ, ქვეშამუხარად წინდა აფიქრავი, ხელგადაყრული — აქ დიდხანს ვერ იჯდები!

მეც რადაცკები ჩავიწინებ უბრალოდში საინტერესო ნაშეკებში, ჩემთვის უბნები სიტყვა თუ თავგადასვალა... უფრომობთ, სანამ სარუწავი არ გამოეფიქრება, სანამ ახალ სამუშაოზე არ ვიწყებთ ზრუნვას. ირგვლივ შესანიშნავი გარემოა და ჯერ კიდევ განუზოცილებელი იცნებებო...

— თვეის შეწვა არ გაბეჭდეთ! — გვიხარას პროფესორმა, — გააფურთხეთ, ქაქალაზე ჯდახან ხომ არ გჯერობთ!

ტბისკენ მივიჭრითი, მივყვან ჩამდგარა, შემდეგ დევებერუდა მინდორში შეყრდა და ისე იჯდა, თითქმის რაიმე მნიშვნელობიანი დიფინეზიამდის. მუღუნდელად დაბრუნდა, მანქანიდან რამდენიმე ფოტო მოიტანა, იურენასი მიიხმო და

გრაფიკული ლურნისი ახალი ფურცლების გარჩევას შემდგენურ-ლოგოშიც მისი ბოლო ნაშეკვარი უნდა მოთხოვნიდეს.

— ძალიან მჭვირავა ხომ არ იქნება? — კვლავ შეამჩნა, ხელი ჩამიჭრა, ფოტო კვლავ თავის ადგილზე დადო, წარქვი კმელოცო სიკვანამაირზე ჩამოვლო და წმენდავით ცემდავინდა:

— ვინებთან შევიტბინს!
 თვეი თოქტის კანტინაში დაფიქრებან ნახევარი დღის განმავლობაში ქმნილებისთვის დაფიქრეთ. სადამის სუფთა მარმარილო და დღეობილბამ თავები მკერდთან ჩამოაფიქრეთ, პრეფესორი მაინც თავისაზე იჯდა.

— გადევნოვით მეორე ნაბიჯზე. მანეთისის ვითვანავებით...
 ერთი ნიშანი დიდხანს მოყუნდით მეორე ნაბიჯზე გადავლას და ბოლის და ბოლის თვენი მეფევეტებით ვიფიქრეთ. შინ რომ დაებრუნდით, ფანჯრებში სინდელ ჩამინვა, მავრამ მოეყვანა მარცხ თვენი. შეუადრე კარვა ხნის გადასული იყო, ვისადილეთ და ზოგი გადაწინაწა, ზოგი — სანდ. დილით ისევ ხალხში გავედი.

რამდენიმე დღის შემდეგ, ვილნუსში დაბრუნებისას, პირველად მოუხდო ავადმეციოს სახელისწოდება. შთაბეჭდილება იმდენად დაუჯერებელი და იმდენად დიდი იყო, რომ სიტყვები ვერ მომხვედა.
 — როგორი მოგწონთ? — შემეკითხა პროფესორი.
 სახელისწოდების ზღურბლს რომ გადავაბიჯე, მანინვე ყველიც და კითხვას, ეჭვსაგდომი ამისთვის, მავრამ მოთხოვნილბა ჩემს მხადეფიქრებულ ძღვერე აღმოჩინდა, ამიტომ ჩემდა უნებურად ვთქვი:

— უბრალოა. თანაც ძალზე შთაბეჭდილი!
 — დერმოსა ქნას! — თვალმორუტბობა კიდევ ერთხელ შევალთ თვლი ნაშეკვარს, შემდეგ იატაკზე სვადახსება კუბითი ფოტოები გაშალა, დიდხანს უყურა, სკულპტორის ირგვლივ დიდიმდე დაფიქრდა, მკველვ კმაყოფილება გაიღო და თქვა:

— მეტა რა მოიხილბება ჩემისთანა მოხუცეს! შეგამოაბებს აზრი არ კქინდება. დილილით უყურებელი სახელებიანებელი როგორ ჩავდელი მუშაობაში. მის ხელსებთან თიხა პლასტიკური ირბოლდებოდა და ყოველი მისი შეუხება სიცოცხლემდებელი იცვლდა სხეს.

უხადივდე, ეს „მოხუცი“ როგორ დადიდო! აქ ვევებერუდა, მელორატორების მიერ ამოკრებული ქვის ირგვლივ, როგორ ეფერებოდა, შემდეგ ურო „რბოლად“ დაიჭრა და ქვის მიღლის დილილით უიხარა:

— ცხადად ადვილმინებას. მაგ აფიქრებ შეიძლება ქვა გაბაროს!
 და, მართლაც, ქვა იმ ადგილზე გაიხანარა, სადაც მან მოითოთა.

განცვიფრებისგან ხელი ხელს შემოეჭრებო, ხოლო ქვის მიღლობა სხვათა შორის ნაბიჯობებდა:

— ტბაობა, ქვას შინიდანაც კი ხელაქეს! ეს სიტყვები სიყვარული იყო ნაქვამი.

ჩემად დაბეჭო სახელისწოდება. დიდხანს დაფიქრდი წერის საბაბოზე, სანამ ჩამოაბოუსკის ხიდანაც კიდევ ერთი მისი ნაშეკვარა არ წავეყნი — „სტუდენტები“, შემდეგ კალიგრაფიკის მისი „განარგვების“ მონეველი მიმავლიდა, მერე მარბე მუღუნავიბეს ბეჭდი წარსამბო... ერთხელ შევლი ჩავუარე პატარას ცვირკასის ძეგლს. მე მგინო, ნინ არ გაბეჭდით, თუ ვიჭრეთ, რომ ქაქალი — ეს უჩირველეს ყოვლისა ადამიანობა, ხოლო დაბრუნერი — მხოლოდ ქაქა, პრინჯოსია და ლითონში გაქვადებულ მათი ნაშეკვარები, მათი ტკილილი და ოცნებები...

თუ ძველი ნივთების მინახავიაში? ამ ძველი სურათების, ავეჯის, ნიღბების, ძველი ტანდრების, სასაფლაოების ფერების, წარწერის ხელისწოდების სვთა ჩვეურობების, კერამიკისა და ლითონის ქვედრობისა და კიდევ უფრო უძველეს ბრინჯაოს ნივთებს შორის უსაფრთხად ნაწყვედითი სახელისწოდის მოფურცულ პატარას. ხოლო თუ მოწინა, იგი უსაფრთხად ჩამოაღობის ტოლის თავის ბოლო ნაშეკვარს, ცოტა უკან დაიხვეს, თვალს მოუტყებს და შედეგითობათ:

— რა აზრისა ხარ?

პიბტარას ფელტუბასამა დაშეძარა ჩვენი მხატვროლი ლიტერატურის ფუძემდებლის — ქრისტიანის დონელოატისის სკულპტურა. დღვას...
 ...სკულპტურადან არც თუ ისე გამოიკვეთილი ხისის ადამიანი შემოიქცერიან—მადლი უმუხლი, ოცხად დახროლი ნაწამამებით. მავრამ მისი თვადილბი?!. მისი თვადილბინ რაღაც საცარე სერიოზულობა გამოსქვივის — შემოქმედებითი სიბრძნე და საუკუნეებით მომწინებელი უბრალოება.

— ძალიან კარგია, მსგავსი არაფერი მინახავს!

პიბტარასი კმაყოფილია. ნაშეკვარი რომ კარგია, ამაში არც თვითონ ეპარება ვეჭი, ჩემზე უკეთ იცის, მავრამ მაინც...

დღეს ეს ყველაფერი წარსულს მივუთვრება — ძველი უკვე ლაიბაქვინელი მავრამ თიხარასი დაფანჯრებამკვიდო და კარგინაშელო ობობა ზის ის რადაცაზე მუშაობას თიხარასი არანის უფავს.

— დაგვებელი ვარ! — გამოხმამაურება კარზე მიმდგარს და ისევ უსუნებელიც მუშაობს. იმავე ეზოში მუშაობს ცნობილი გრაფიკოსი ფიქლის ნარეაუსკისი, რომლის არაერთი გრაფიკული ნაშეკვარა ქვეყნის ახალგაზრდობის სიმბოლიდ იქცა. ლოწანს ღვავაუსკისიც აქვია, მისი თითოეული ოფორტი თითქმის ცოცხალი ვილნუსივით მტკიცეობს და გაჯვადობს, შემდეგ ხელს ჩააქრებს და მის წყნარ, ძველი ლეგენდებით აღსავსე ქაქალს დაგატარებს...

ქაქალეკარით თუ გახალთა, იქ უფრო მეტს ნახავთ მოუსვენარ ხელფანს, რომლებმაც ქალწლის მონორებით ყველაგან მიყენებულ ქალწლის შეარქმინეს. ეს მათი შესანიშნავი სახელისწოდება მოინახვეს. აქ ისინი ხანდახან მეგობარათა ნაშეკვარებსაც კარგებენ, გამოფენასავით რომ ჩაუნერგებებოთ...

ეროვნული
გიზლიროთიკა

რუსთავის ქიმიური ზოპონს ქარხანაში
თარხან არაშვილის ფოტო

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს
მერცხაფი ლაშვირა ქერესელიძე
საქსოვი სააქრო.

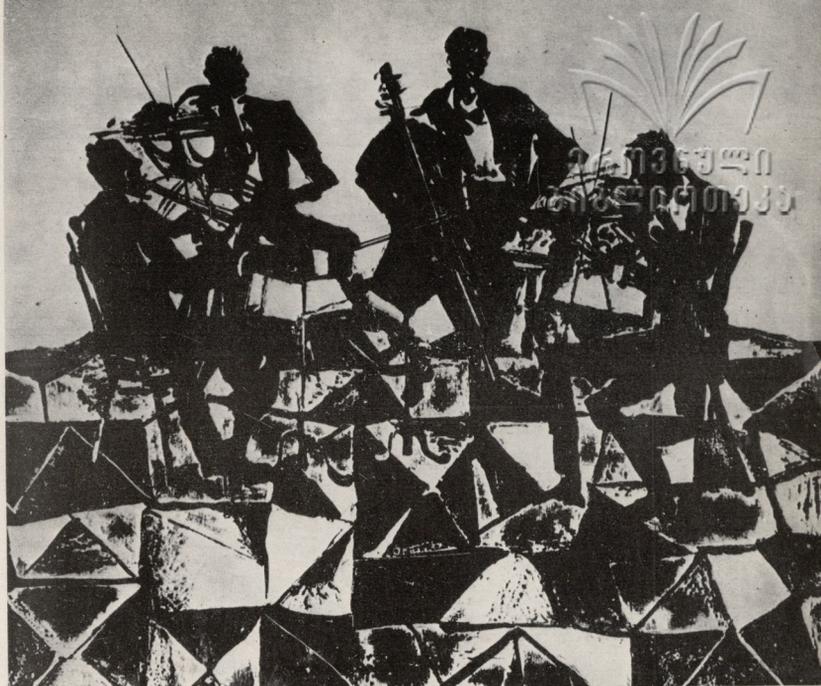

რთველია, რთველი!

საქართველოს მთავრობის დასავლეთი განყოფილება

კვარტეტი.

შხატვარი

ლალი

ჯამბახიძე

(ქუთაისი).

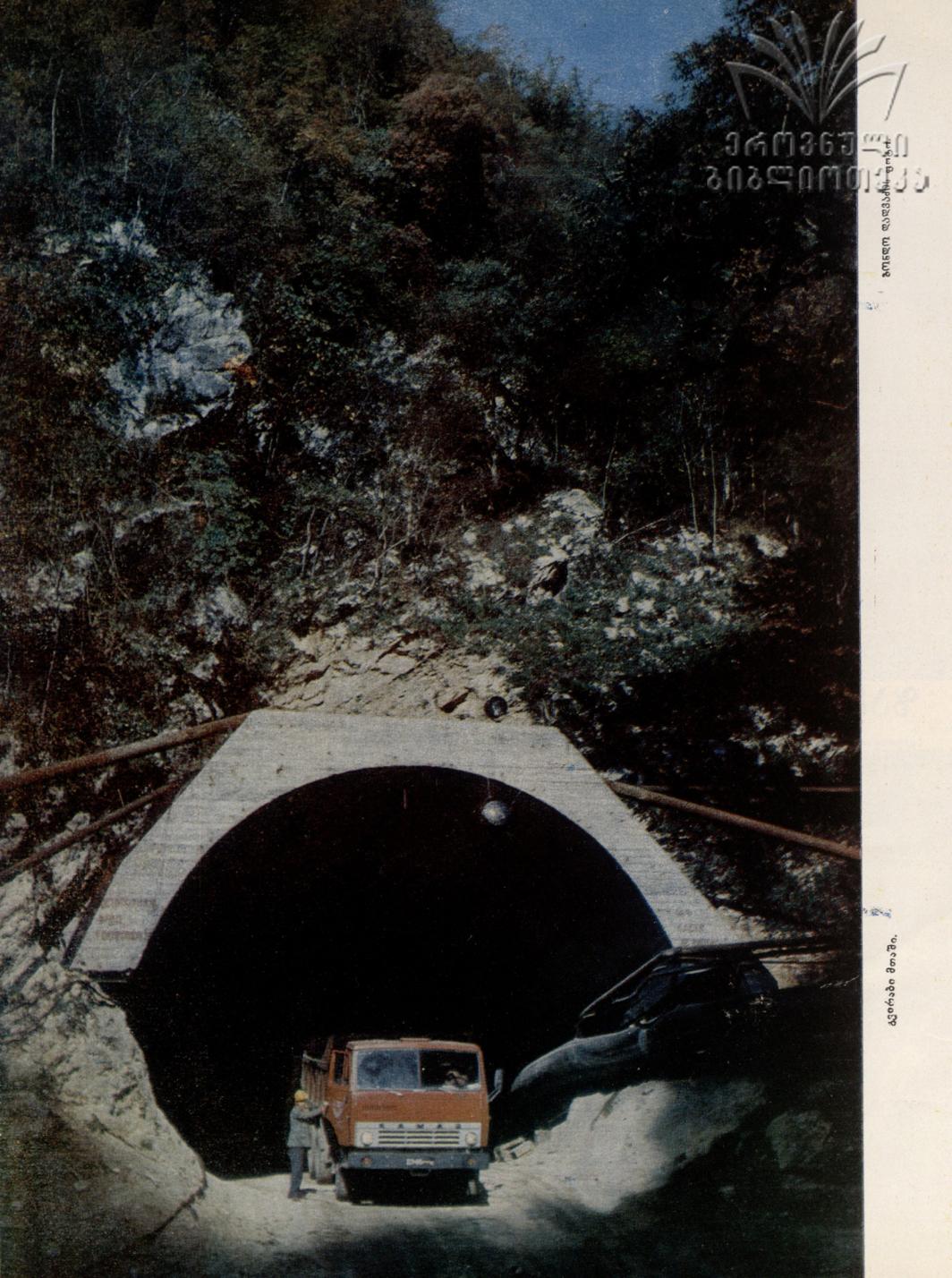

„მეიჯაფი“.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბიბლიოთეკის მუშაკები

დორაბი შოთაშვილი

მალვა ფორჩხიძე

ტყიდან ლურჯ ჩიტებს მოჰქონდათ დილა...

ცა იყო თეთრი ფაიფური,
მზე — ჟრუანტელი.
მწვანედნ ხასხასა ფერები მიწის,
დღე იდგა თბილი,
რალაც მშვიდი,
რალაც ნათელი,
ცერზე დგებოდნენ და ცეკვავდნენ
ბები ნინვის...

ტყიდან ლურჯ ჩიტებს მოჰქონდათ დილა,
ცა ოქროს მტკვრში ნითლდებოდა
და ბრწყინდებოდა,
მეჩვენებოდა, ყველაფერი სუნთქავდა
ტბილიად,
რალა თქმა უნდა,
ძველი მწუხრი მავინყდებოდა.

მელანდებოდა კახოკის ზღვა,
ტალღების რკალი,
და ყურს ვუგდებდი მიწის ჩურჩულს
სულგანაბული,
ვრცელ ტრამალებში ტრიალებდა
სიცოცხლის თვალი,
სველ ბალახებში იღვრებოდა სიბორო
მამულის.

გოჭი ტალღები აწყდებოდნენ რაბების
კედლებს,
და ფხვქვეშ ფრთხილად ირნიოდა
მამულის მიწა.
თავს ვერ ვართმევდი ფიქრს
შეუწყვეტელს,
მეჩვენებოდა, ღვთის აკვანში სიცოცხლე
ინვა.

ეს იყო დილა, ვოლგა-დონის შრილა
დილა,
ცა ფაიფურის ნითლდებოდა და
ბრწყინდებოდა,
მჭკვროდა, იმ დღეს დედამიწა
სუთქავდა ტბილიად,
მეც, რა თქმა უნდა, ძველი მწუხრი
მავინყდებოდა...

**გაკაფხულს მშვანით წაუშლია
ქა მზის ქაქალი...**

ნეტავ სადა ხარ, აპრილივით
განათებულნი,
სად აგნითია
ომგადახდილს ვარსკვლავი ბედის?
დუღუნებს დნებორი აქაფებული
და თეთრ არყებში მიწას აწვიმს
სინათლე მტტი!

ფეთქავს აპრილი,
გახაფხულის დაჰქრის სურნელი,
და სადღაც ქარი ფიფქებს აყრის ხეებს,
მთებს ნამოუსხამს მწვანე ჭურცელი
და შენს მაგივრად
რტობებს მიქნებს თეთრი არყის ხე.

აცურებულან იის წყალში მწვანე
ნაძები
და კახოკისკენ
„ცისფერ გზაზე“ მივცურავ გემით.
დუღუნებს დნებორი,
ტალღებს მიაქვს ჩერო ანძების,
და მახსენდება ომის ცეცხლი, ნამაჲ
ჩემი!

ნეტავ სადა ხარ?
შენი ბუხრის სად ადის კვამლი?
სტებებში თეთრად დაბურვილი მორანს
სოფელი.
გახაფხულს მშვანით ნაუშლია აქ ომის
კვალი
და აპრილივით ცას უღიმის ირგვლივ
ყოველი...

მივცურავს გემი...
ახლა შენებრ სინათლით სახეს
ფეთქავს აპრილი.
სადღაც ქარი ფიფქებს აყრის ხეებს...
და შიშაცოცხლებს კახოკისკენ
მე „ცისფერ გზაზე“
დღეს შენზე ფიქრი, გახაფხული და ეს
არყის ხე...

დილა გემბანზე

განთიადია, — ცა აენთო როგორც
კანკელი,
ნაძები ტოტებზე დაეკიდნენ შუქის
მტვევნი...
დაცვივა სხივი ბალახებზე, — ჩიტის
საკენი,
მაჩრკოლებს ტანში და მიწაზე ვეღარ
ვეტყვი.

ნათლდება სტბები, „ცისფერი გზა“
და ფიქრი გზაზე,
თითქოს ჯვეჯილი ლურჯი ტბაა
ტანდაყურსული,
შემომანათებს თეთრი მკერდი, ფართო
და სახეს,
და მალავს სურნელს მიწა რუსული.

განთიადია,
შრიალეპუნ მწვანე ველები,
მარჯვენად და მარცხნივ,
დიღის ცვარში როგორც ხავერდი,
უკანასკნელი ჩაქრა ჭრაკი
ლამის მთევლების,
გაუჩინარდა მთვარის ჩუმი გადასახედი.

მივცურავს გემი,
იღიმება ირგვლივ ყოველი,
და ჩემს გულის თქმას ვებრძვი რუმად
ჩაფიქრებული,
მინდა დაგხატო
ეს ბუნება,
სტბები, სოფელი,
ნეღლი ფერებით ამ ცაზე
გაცისკრებული...

მივცურავს გემი,
ვანებირებ სულს „ცისფერ გზაზე“,
და მორანს ყანა დიაცივით
ტანდაყურსული,
შემომანათებს თეთრი მკერდი, ფართო
და სახეს,
და მალვრის სურნელს მიწა რუსული...

**ტოტზე კიკილა მკა
გასისხლული**

ფოთლებში გალობს მზის თბილი ნვიძა,
ჩიტებს ნისკარტზე ცეცხლი ედგათ...
ცა ღოღისფერი დაჰყურებს მიწას
და იის წყალი თავზე მელვრება.

ირგვლივ სივრცე და ლურჯი ტბებია,
მწიფს ქერისა და ჭვავის ყანები,
და თითქოს ჩემს წინ მწკრივში დგებიან
საღღათბივით თეთრი არყები.

მზესა და ბალახს მოუცავს ბორცვი,
არ დარჩათ მიწა დაუდაფნავი...
დღეს აღამებენ ჩიტები ლოცვით
და მძიმედ სუნთქავს სამომ საფლავი.

გალობს ფოთლებში მზის თბილი ნვიძა,
მე ვწუხარ, ქარში მუხუბი მელვდება.
ცა იის წყალით ასეველებს მიწას,
თითქოს ტრამალებს ცეცხლი ედგათ...

წვეს ბალახებში გრანიტის ლოდი
და ზედ ანთია მეომრის სული,
თავს დაშობია არყის ხის ტოტი
და ტოტს ჰკიდა მზე გასისხლული...

უძილურობა

გვარად გვარს რა მირჩენვითა — უძილური — ვიტყვი, — რადაცა არის ამ გვარში, რაც არ იძებნება სიტყვით.

არც ფიქრით აიწონება, არც-რა სასწორით, პინით, იგი რომ ფხიზლდება, ჩვენ ამ დროს, ვძლებით ზარმაცის ძილით!

ცამი ჩანს მცირე კოპობი, ებრძვის კუნებას და წყვილადს, იქ კაცი ცხოვრობს და ალავს უძილურათა პქეა!

თოვლი იწრება მთებში და ღონე ემტება ორწყალს, შუაფხვის პირიქით ტყეა და ტყე როგორც ლამქარი მიჩანს!

ათითასამდე ცაცხვი და ათითასამდე ფიქვი, ათითასამდე კაცი და ათითასამდე ბიჭი!

თოვლი დევის თოვლი რომ ნავა მწვანე გამომავ ტყიდან, ვეჯივში ნამი ჩახსდება აწყელროზით წმინდა.

ნამი ნავა და ტყე ნავა, თოვლი დევიარს დიდ მთებს, დაჯდები მიყუე ხეცურაი და ჩამობრტყავს მთობეს!

ფურცელ ბარინსახტუი

ქალი ჩამოხბა ცხენიდან, ქრელი მათრახის ტართი ფურჩნეუ დაკაჟუნა და გამიძლი კარი.

გავსო ხონრა პურებით, ცხენზე დააკრა მავრად, წავიდა, დაბანარავდა, გაილია და გაქრა...

ირაკლი ციგორშვილს

სახლის მახლობლად სკოლა გაქვს, სკოლაში ვარდენ ვიღან, და ახალგაზრდა შედექვს მასწავლებელი ძეგია.

ის ოთხი-ხუთი მონავეე კაცს რომ ღვთაებად გთვლიდეს, რას ინატრებდი უყუთეს, რომც ავისრულდეს კიდეც!

ქალი წინდას მოქსოვს ნელა, თანაც კრავებს გაყურებებს; მავრჩდება ვეფის ღელა და ნანყენი საყურე.

ალბათ კაცი ძლიერ ქირად, თორემ ამ ცის ფერისა, ომში როგორ ჩაგზავნიდა დაღლილი ივერია!

აქ კაცი ცხოვრობს და იმ შობს იქით — კაცი დებს კიდეე. კაცს სახლურებს კაცი, აქ მინა გათავადებოდეც ვიდრე.

ამ შინის იქით — მთავარა, მზე და ვარცხნილი ხშირი, ვარსკლავის მიღმა ბუნებას ცნობა ვერ სწვდება მწირი.

ასე, რაც უფრო შორს მივალთ, უფრო კნინდება ცნობა, რაც უფრო ახლოს ვიქნებით, — უფრო მტკიცეა ძმობა!

პრაცი გამომგვლია

— იქ მეგობრები მისული, — აქ უნდა იყო, ბაღლი! — ციქნა ხესხური გაზაზუნეს სახლდაც ახლო-მახლო, კაცი კი მოგვსენებდა, აქ რომ მეზენრად სახლობს, აცხლის მცირე გორაკებს, აივლის დადილის მადლებს, მავრან ქართული მიზნურდა პანია მიყუე, მახსოვს, ცხუხავთ ერთნახადს, აფერუმ, სიმარჯვებს შენსას, ბაღლი!

ხეცურმა მიქო ფშაველი მისი აფაითი, წესით, — ლექსი კი აღარ უვარა, — მიხიხია, — ჩვენი სჯობს ლექსი! „ფანი მივლის, მივალის, მუცლის, თორღისას კარზე“, — რა დანერვი, მართლაცდა, ამ ორი პქეარის მსავესი!

ზის ფშაველი მარტომარტო, ღრმა ფიქრებში ნახული, აღარ ცემის ჯვალაპობის სხმური და ფაცურო.

ოჯახობას ვითხოვთ მისას! „კაცი რაზე წერებოი?“ მარტო მავი არ დარჩება, წელა გეფიქრებო,

ან თავი მკავს მოსაუბრედ, ანდა ჯვარი ლამარის“, თქვა და ჩუმად მოიხბა დედა-ქალმა თავშლი.

ხვსურათში

ღამეა. ჩქაფუნებს არავი, და ტავლის აუშუტეს მოვარე მე ბარისბიდან გაუცქერი ამ სხმრის მივება და ქალბეს.

გულს მიფორიქებს წარსელი, მომავალს გაუცქერი მღურებით; რეალურ ლუთხა მინაზე ასე რომ მოგვებს გული!

ალღა არაბულს, მინდა არაბულს, ირაკლი არაბულს, შაბარო არაბულს...

არაბული — ცხრა ძმანი, ცხრანივე — ლექსის ჭია, ცხრანივე ძმანი — სანყალნი, ცხრანივეს — ზეცა შია.

ცხრანივეს — ტლანამოსი — ცხრანი ჩია, ცხრანივეს — ცხრა მიღამოსი უფვარი — ლურჯაფხვია ია.

არაბული — ცხრა ძმანი, ცხრანივეს — ცრეწლი სვიანი, ცხრანივე ძმანი — სანყალნი, ცხრანივეს — ზეცა შია!

ვიმთება

გაბრიელ ჯაბუაშვილს

ბარისახო და ბოდღერი! ტოტტევი და კავა! ცხენზე შეჯდება ხეცური, ნისციქლს ჩაიტანს საფედაც.

უზიდან წიღის ამიოლებს, ვიდრე დღეობა ბრუნავს, ხან თავს ნამოსენეს და ჩუმად მომცრის გახედვას პუნეს.

მოგნატრება გაბრიელს — ცთა დღალბა ფრენით, — მავრან უფერად აერო მინას მიაკავს წყნით!

ფიქრები მზავი

გადაუღებელი სკამი

სოფელში ვმცხოვრობ. საყუთარი თვალით ვხედავ, ზოგიერთი მოსახლე უზარმაზარი სახლის მშენებლობას როგორ შეაღებს ხოლმე მთელ ენერგიას და მატყობადურ შესახდლებლობას. ბევრი მკვალითის შესახდლებლობა, როცა 3-4 ხულისად მშენდგარი ოჯახი ხშირად ათითახინ სახლს იშენებს. რათ ვინცდა ასეთი უზარმაზარი სახლი-მყოფი, შეეკითხვიარ ასეთ „მშენებლებს“. პასუხი ყველასგან თითქმის ერთნაირი მიმდია: რას მიშობს, მე თუ არა, შევიღებოვლებს მინიც გამოადგებოთ.

ჯერ ერთი: დიდ სახლს დიდი

მოელა-პატრონობაც სჭირდება. რატომ უნდა დავკარგოთ დრო, დავხარჯოთ ზემოები სასხრები, მოკუართო და უზაბტრონით იმას, რაც მინცდამინც არ გვეჭირდება?!

გარდა ამისა, რამდენად სწორია, რომ შეიღებულნი ჯერ არ დაბადებულმა და უკვე უზარმაზარ სახლს მუშენებ? ისინი, ჩემი აზრით, შრომის ფასს და მინცდამინც უკარგავენ თავიანთ ნაწილებს.

სიტყვები არანა, პატარა ბავშვებთან ერთად ქვედა სართულზე რომ ცხოვრობენ და მეორე სართულის მორთულ-მოკაზმულ ოთახებში იმ-ივედამ შეადგენენ ფეხს.

სისარბე ხშირად იქამდე მიდის, რომ გნისხობას სახლების მშენებლები უმწყალად ავიწროებენ ზნას. მანქანების და ხალხის სავა-

ლი გზის შევიწროება სასტიკად უნდა აიკრძალოს. ურთოვ არ იქნება, თუ ადგილობრივ სასოფლო-საქონლომან შექმნილი კომისიას, რომელშიც რაოდენს მთავარი არქიტექტორიც შეუვა. ეს კომისია თვალურის მიადევლებს მშენებლობას და დროულად აღაგმავს ყოველდგარ უმცავებობას.

საქართველოში, როგორც იტყვიან, დღეობს წყალბობით, ისეთი მადლიანი ბუნებრივი პირობები გვაქვს, რომ სასტიკებდად შეიძლება ვაქციოთ ჩვენი ვსოები.

რატომ უნდა გვეჭრებოდებო ამის შესხენება? რატომ უნდა გვატყუდებინდ რჩევა-დაიგებებს სხეები? სხეებს რომ თავი დავაგენთ, ხომ შეიძლება ვსოები ვაგნის ხეობებში დავამშენებო, ქვის მოყოფილი ღობეები ავუაროთ, მათ ნაცდელად დეკორატიული შეცნარებები გავაგა-

როთ, ამ მავთულის ბაღურები მე-მიოვალთი ვსოებებს მეტ შინის, ლაზახის, სისუფავებს შემგატებს ჩვენს კარმდამოს.

ერთ საკითხად მინდა შეგვიზოგოთ სოფელში სარფის მიზნით, ბევრმა ვნახებთ გააპარტახს და პრიმიტიული სათბურებით ადრეულ კიტრის მოყვანს დიფი.

ადრეულ, ბაზარში დიდყოფილნივლებს გაბანანი კიტრი თუ პამიდორი, კერძო პირებმა კი არა, კონსუმერებებმა და საქმითა მერწინებობამ უნდა მიოყვანინ. კარგი იქნება, მათ ვაგნისუნის კოლმერწინობას მიზნობ, რომელსაც ამ საქმეში დიდი გამოადგება აქვს.

მოდინე ხალხადილი, საკამეშოვლის სარ დასახარებადული მიძიბი, ბერჯანის რაიონის მთაბარი მიძიბის მოალბილი.

მკრძნენი
ზიზლირთქა

წუკაბ ჟუსიანიკუ

50

ჩვენს ივანიკარს

„როგორც მეფეებურს — შეგაჩერებს ცხოვრებას
მეცრად,
შენ მის კარზეან ნურადერი გუცხოვება,
„რა მოგაქვს?“
გუტყვის თვაზიან „მოზრანდის“ ნადელად,
„რა მოგაქვს?“ — პასუხს ეღის შენგან
ცხოვრება“.

ახე ამბობ შენ ერთ-ერთ პირველ ლექსში და
ეს გაფრთხილება სიფხიზლის ზარიით რეკავს
შენს სტრიქონებში: „იგი არ გაძღვეს ჩათვლე-
მის, მოღუნების საშაულებას და, რაც მთავარია,
შემოქმედის ძირითადი ხაზიდან გადახვევის
უფლებას. შემოქმედის ძირითადი ხაზი კი ცხო-
ვრების შუაგულზე გადის და ამ ხაზის ერთგუ-
ლებას შენ ადასტურებ შენივე სადილო და სხვა-
უფრო მდებარე, მოთხოვნებით, ნარკვევებით,
ახვევ ლექსად ნაყოფიერი საზოგადოებრივი მიღ-
ვაწერებით!“

— „რა მოგაქვს?“ — ამ მკაცრ კითხვას აგერ
უკვე სამი ათეული წელია შენ პასუხობ შენივე
წიგნებით და... შენც მოგაქვს წიგნები, ამ წიგ-
ნებით კი შენი ქვეყნისა და ხალხისადმი მადლი-
ერება მოგაქვს, შენივე მსატყუროლ მინდობისა-
დმი ერთგულება მოგაქვს.

ამგვარად დგახარ საკუთარი ცხოვრების უღელ-
ტეხილზე დაბლა კი არ ეშვები, კლავაზე აღ-
მართ-ალმართ მიყვები რთიმებით მოკეცილ
პოეტურ ბილიკებს მუხათა საუფლოში.

ურჩაღ „დროშის“ მკითხველებისა და შენი
პატივისმცემელი კოლეგების სახელით გილო-
ცადე, ძვირფასო მეგობარო, ასაკის ეკვტორის
— 50 წლისთავს და გისურვებთ კლავაზე მრე-
ავალი პოეტური მერიდიანით გადაავკვეთოთ ეს
ეკვტორი, კლავაზე გაჭირვლევით წინ — შე-
მოქმედების უკიდვარ სიერვადებასკენ.

გიორგი ზემთბაჰური

ურჯუი ქაიი ავად ჯირითოს,
ნაცნო სიძღრით ციეს გუზეს ედება...
თოვლში ჩამკვდარმა ჩიტმა იკითხოს,
გაზაფხულზე რომ ვერ აღლურებდა.

ისევე წამოვა ცა ლურჯ ცრემლზედა,
გაბასარებლად მინდრის ყვავილის...
დათოფილ ირემს რა უშველებდა,
მწვანე ბალახზე რომ ვერ გაივლის.

მარტამდე აღარ დარჩა ღიდი დრო,
იების შუქით თოვლი დადნება...
აიმ გამხმარმა ტოტმა იკითხოს,
გაზაფხულზე რომ ვერ აყვავდება.

წყარო გულს მინდრებს ისევე გაუყოფს,
ყინვა რომ ადგეს ახლა ხუნდებდა...
ქარს ვატანებულ ფიტრებს რა ვუყოთ,
გაზაფხულზე რომ ვერ დაბრუნდება.

თურმე ვანწორების გამო ხდება,
მაგი რომ ლურჯდება სიცილით...
შენი საწინელი გამოხედვა,
შენი საყვარელი სიცილი.

„მარტამ ქარაშოშინამ ვერ მიშველა,
წელს კი ცა არ მაყრის ფირფიტებს...
თითქოს დავდიოდე ფეხშიშველა
მარტით ცრემლდადნულ ყინულზე.

ვაი, სხვისი ჭირი იოლია;
ნეტავ, ვინ მამშვიდებს ღალანით...
ჩემი მოღუდნობა რიონია,
ჩემი დაგუფული არაღია.

ღ ი მ ი ლ ი

ზოგჯერ დარდის არის შევება,
სამოთხის გზას მივასწყვდის;
ბავებზე ვაიწმუბა
დასაყურებლად ისაყურებ...
ზოგჯერ ისე მწვარად სედება —
მკერდს გაფიჭვრეტს ტყვისასეთი.

ცისარტყელით გაოცებულ
ყმარეწილით ლამაზია...
ზოგჯერ ღიმი ჰკავს ბოძებულ
ღლითი განას, უტყვის და თვაზიანს,
ზოგჯერ ხურდად გაღმოდებულ
მიზბრიალედ აბანასანს.

გ ა ვ შ ვ ი ა ს ა თ ი ა მ ა მ ო ზ ა ბ ი

ცნობილია, რომ ზაგვისოების კა-
რე სათამაშო არა მარტო გახარობი-
თა, არამედ მის აქტივდობილით
და ისტორიური მნიშვნელობით აქვს.
მაღალხარისხიანი, მოხერხებულ და
მახვილდინარული სათამაშო მინი-
ვებლავად უწყობს ხელს ზაგვის
გონებრივ პროგრესის გაფართოვ-
ებას, გაითვისებობების, გემოვნ-
ების განვითარებას.

უველადიერი კარგი და საუკეთესო
ზაგვისებს — ეს დღევან, ცხელია,
სათამაშოებსაც ხდება.

რა მდგომარეობა ამ მხარე ჩვენ-
თან?
ორიოდ ციფრის მოვიშველებით.
საქართველოს სსრ ადგილობრივი
მნიშვნელობის სამეცნიერო სათამა-
შოების გაერთიანება შარანს თვითრ-
მეტა მილიონის მარტის პროდუქცია
გაქონდა. ეს ციფრის მალე აღმოც-
დურია გაიჩრდება და იხუთმეტ მი-

ლიონ მაინთს მიალწეხვს.
გაერთიანების მიერ გამოშვებულ
უცდასნო სახის სათამაშოს სახელმ-
წიფო ხარისხის ნიშანი მიენიჭა. ექ-
ვით დახატულების სათამაშო ხარის-
ხის ნიშანზე წარდგენილი. აღსანიშ-
ნავია იხილ, რომ საქართველოში და-
საბუდებულ კამეტა სახის სათამაშო
უცხოეთის ქვეყნებში იგზავნება. მა-
თაჲ დღეა მოთხოვნილება მოქმე რე-
სპობლიკებშიც.
ყოველივე ეს სასიამოვნოა, მაგრამ
არ უნდა დავავიწყდეს, რომ კარგად
დაწყებულ საქმეს ბოლომდე უნდა
მივღვენება.

მოილო, ზოგად მგჯლობას თავი
გაევაწებო და მაღაზიებს ვეწვიოთ.
„წითელკუდას“ დავუწყოთ.
მაღაზის სახელწოდება შორიდან
30 ილიდავს ხატავს. იგი დარჩნულ-
ბოლოა, შევა შავ და ზედაბელ საშ-
ყაროს იხილავს, მის თვალწინ ნათ-

ლად გაიცოცხლებიან სავაჭროლ პე-
რისიანებით: წითელკუდა, ნაყარქე-
ქია, კომბედ, წიქარა...
წერას უცაქრავა!
წითელკუდას ვინ ჩავის, მაღაზის
თარღებზე ვერც ნაყარქეკიას და კო-
მბედს ნახავთ ჩამოსკუბებულს,
ვერც სათამაშო დებს, ვერც ნაციო-
ნალურ ტანაცემულს გამოწყობილს
თოქანას და, ზმარ შემთხვევაში, ვერც
უზარლო სათამაშო ბურთს.

განა იხე ძწელია, რომ სათამაშო-
ების გაერთიანებამ წარჩინეს გულ-
თიად სურფილი შეუსრულოს და საყ-
ვარელი ზედაბელს პერისიანებით გა-
უცოცხლოს!?!
რადგან ბურთი ვახსენებ, გვიანა,
კიდევ რამდენიმე სიტყვა ვთქვაო მის
შესახებ.
ბოლო პარაგრაფი ბურთის შოქა
ერთგვარ სახეობებზე დაგვიკა-
— ვდებთ, მეგობარო, როგორც არ

ვიღებთ ბურთებს! — გეტყვიან ცრე
მაღაზიაში.

— მივიღებ და გავყავი, — გი-
ბასტუბენს მეორე მაღაზიაში.
სხვა მაღაზიებში კი ასეთ პასუხს
გაძლედა: —
ველოდებით.

განა რა გახა უზარლო, ხელმი-
საწვლიდესიანი ბურთი, რომ ამ-
დენი სიბრძნე, ძეგნა, ცდა და ჩახა-
ვრება სტორდება?!

თუ რუსთაველის პროსპექტზე
სპორტულ მაღაზიაში შევკვილი, იქ
უფრო ადვილად შეიძლება წაყე-
დეთ ბურთებს, რომლებსაც ასეთი
ფასები ადებს: 11, 12, 20 მანეთი.

აქვე უნდა ადგინდეთ, რომ ბად-
მინტონის ბურთებზე ბოლო ხანებ-
ში საქმოდ იშვებოი ხილი გახა-
ჩვენს მაღაზიაში.

დაგასარ დალბიან, ათვადიერებთ
უხასურ და უცნარ ფერებში გამო-
წყობილ თოქანებს, ღიონის თხელე

ცისფერი ცაო, მშვიდობის ცაო!

ცისა ფრმა, ლურჯსა ფრმა,
პირმავალა მშვილსა ფრმა...
6. ბარათაშვილი.

ცისა ფრთა სიყვარული მეოცნების ხვედრია,
მსგავსი მისი სათნოების არარა შემხვედრია,
მინის ეშხი, სილახათი, ყველა ამ ფერს შერთვია,
და ის ქვეყნად ზეცასათი, ზეცასათი,
მართლაც, ერთადერთია...

ცისა ფერი, ლურჯი ფერი, ეს ორივე ერთია,
ცისაფერი, ზღვისაფერი, ფერთა

ღმერთთა ღმერთთა,
მინის ეშხი, სიფაქიზე ყველა ამ ფერს შერთვია,
და მას, სათოთს, ასე ლამაზს, სხვა ფერები,
სხვა ფერები ეტრფიან.

უღრუბლო ზეცა, ცისფერი ზეცა,
ფეხად ქვევთა
კლდეზე ამოსულ ყვავილსაც, ხესაც;
უღრუბლო ზეცა, ცისფერი ზეცა,
ის ფესვებია,
რომ ასაზრდოებს ბაიბსსაც, ქვასაც,
და თვალს შეავლებ ამქვეყნად რასაც...

...ცისფერი ცაო, შენ მკერდიო იცავ
და ასაზრდობ ზღვევას და მინას,
სიცოცხლის წყაროვ,
ეს შენით არის, ქვეყნად რაც გვმეფობს,
უდარდლად რომ ტკბილ სმასზე გმეფობს,
და შრიალბენ გარემო ლხენით,
ამწვანებულ მინდვრები, ტყენი...

...და შემოხზარის გული მშრომელის,
რადგან ეს შენ ხარ, ცაო, ყოველი,
მწრად სანუკვარ სხეთა მთოველი...
შენ ასაზრდობ ბაიბსსაც, ქვასაც,
და ყოველგვს თვალს ვავლებთ რასაც...
მშვიდობის ზეცა, ცისფერი ზეცა!

შენ მიხველ უნდა, ცისფერ ყვავილო,
მიხველ, შურაღმა ნიოფ ბილღებს,
თვით ზამბახებს და ყვიფი ვაგირღებს;
ას ჩვენ ველ-მინდვრებს ერთად დაივლით,
და მთელი ღამე ვერ დაიძინებთ...
თვითი ღამე და ლურჯი ფერებიც,
მომრავლებიან მერე ულავა;
ჩვენ ამ ხანძარში თუკი მიეძვრებით,
მეფრა, დარწმუნ ჩვენზე თქმულება:
თუ ხელი როგორ, როგორ დაგვრია,
ყვავილ ტრფილამ ჩვენც უშინყალად,
მაგრამ ო, არა, ის ღამხარია,
გადაცეული სიცოცხლის წყაროვ,
და გვერა მხოლოდ გზას გავიკვალავ;
გულში ჩვენს მიმართ ავს არ გაივლებს,
მე არ მოკვდები შენს გვერდით, არა,
თუ გაახარებ ცისფერ ყვავილს.

გადაწყდა დატყვევთ ნანოში გზა-შარა,
და ჩვენმა ოცნებამ სხვა ფრთები გაშალა,
სხვა შარსკენ ვეისმოვნ დღილიც და ღამითაც,
სიმორცხვე სინამე ამ ცისფერ ყვავილთა.
გვისმომენ თაისკენ ვით ძველი მიზნები,
სამითხოდ მყოფდები ზეცის და მისი ნებიო,
გვისმიზნენ, რომ ვიგრძნობთ თუნდ ერთი
ნამითაც,

ცოური სინამე ამ ცისფერ ყვავილთა...

პირს წუთიპი...

არის წუთები, ადამიანს დაგვიწყვდება,
თვით საკუთარი სახელიც თურმე,
სულის ძაღვები რომ დაიწყებდა,
და გულს დაფარავს დარღვები მრუმე,
მამინ წურავის, დიას, წურავის
გაუკვირდება, ცისა ფერები,
ცისა ფერები, მშველიან თუ მე!

...და ამიტომაც, დღის ამიტომაც,
ჩენს გავიძო უკვი სულ სხვა ქარია,
ცხატავარ მდღიანს ხეთა რტებია,
ისა შევეურებ და გულს უხარია,
სიღვა ამ ცისფერ უმადიობებს;
ზეცის სიღურე — ყველაფერია —
საყვარის წინსვლა, სულის მშვენივ;
ვირე ამ ქვეყნად ცა ცისფერი,
სიცოცხლედ ადარ გადამუნდება!

ირველი ყვავილი გუნდად და გუნდად;
სხვს არავერი ყვავილა მეტრ,
დიას, ამ ცისფერ ყვავილთა მეტრ,
მათი სიმეფრა ცად აბუგუნავა,
ზედამართულა ყვავილთა სეტიტრ,
ზედამართულა ცისფერი სეტიტრ,
და ცისფერ მზისკენ მიიღვებთ ასე,
სამყარო ყვავილ ნანოში სასეც.

ფურცლიცან დაშადებულ დო-
ღებს, მძიმე და მოუხუზე კატებს,
ძალღებს, წინაგებს. არჩევანი ბოლოს
რომღებულ სათამაშოზე ჩერდება.
— თქვენ თვითონ აირჩიეთ, —
გირჩევთ ვამოვლეთი.
თუ ხედმა გავიღიამთ და აირჩი-
ეთ, გამოირცხული არ არის, რომ
ქუჩიდანვე ისევ დახალის მბრუნდები
და გამოვლენს თავაზიანდ უფსიხაო:
— ა, ახლა ვითვით... ჩვენი ბრა-
და არ არის, გაფუტა და რა კვანთი...
თუ შეიძლება, გამოვცვალებით
საკითხავია, რატომ შედის მღა-
ვიტეში წუნდებული საქონელი? რა-

ტომ უხდება მომხმარებელს მისი გა-
დარჩევა და დახარისხება?
საქართველის სსრ ადგილობრივი
მრეწველობის სამინისტროს სათამა-
შოების გაერთიანების შევითქვეთ,
რომ ამ საქარამო შედის № 1 ფაბ-
რიკა „სინარული“ და ღლიოს № 2
ფაბრიკა. ირავი ფაბრიკას საჭირო
წრესულებებით ამარტებს შეიხით
შექანიტური ქარხანა, რამდის ერთ-
ერთი სამჭრო მხოლოდ სათამაშოებს
აშაუდება.
სათამაშოების შექმნას და დაშადე-
ბას მოცოდენ, მიონდომებულა, ენერგე-
ული ადამიანები ემსახურებიან.
ამაზე, ოფუნდა, ისევ მიტყვე-
ლებს, რომ მათმა ბეგრმა ჩანაფიქრ-
და და ნახლავმა მოწონება დაიმს-
ხურა.
ცხადია, მარტო სურვილი და მოწა-
ღენება ვერაფერს გახდება, თუ სათა-

მამოების ვაერთიანებას მხარში არ
ამოვლენენ ის ორგანიზაციები, რომ-
ლებზეც მნიშვნელოვანდ არის დამო-
კიდებულ საქმის საერთო წარმა-
ტება.
საწუჭაროა, მაგრამ ფაქტია, რომ
სათამაშოების ვაერთიანებას სწორად
უგვიანებენ ნედლეული მაროლებს
მომარტავა-გახადების სამმართველო,
„საქკონსოლვატარობა“, ლითონსაშა.
მიწოდებული მასალა ხშირად არა-
ტანდარტულა, დაბალია მხატვრე-
ლი შეფუთვის ხარისხით.
ის ვაერთიანება, რომ ვაერთიანებას
არ ემტლვე ხელოვნური ბენეფ, პარა-
ლონი, ბამბის ქსოვლები — მნიშ-
ვნელოვანდ აიტხებენ მუშაობას,
ანბლებს სათამაშოების ხარისხს.
სათამაშოების დაშადება სწორად
კუტარული წესით ზდება. სამჭრო-

ნები აკლიათ მანქანადანაგვარები,
მეცანიტორი ამწეები, წრები, სხვა-
სხვა ტექნოლოგური მოწყობი-
ლობა...
ზეცევის სათამაშოს დაშადება
გულსსურიათი კირტობა და მისათ-
თება სჭირდება. ნედლეულის მცირე-
ოდენი უხარისხობა, ტექნოლოგური
პროცესის მცირეოდენი დარღვევა —
მთელი შრომის წყაღულ ჩაყარს იწ-
ვევს.
აი, ამიტომაც არის, რომ ნორტებს
გახსარებულად — მათთვის კარგი
სათამაშოების დასამზადებლად, ნედ-
ლეულით დროულად მომარტავა
და სათანადო მატარალურ-ტექნიტ-
ორი ზაითი აღტურავს არის საქირო.
ლია გლოვლი

კეთილი ქართული სამართალი

ჩვენი დიდებული თანამედროვეობის სრულყოფილად ასახვა მხატვრული და მეცნიერული სიწყობით, სუბლიმიტივით, ფორტიტით და აზრის გამოსახვის სხვა საშუალებებით, ყველა პერიოდული ორგანოს სასაბჭო ამოყვანა. „დროსის“ რედაქციასაც სურს, შემოკლების არც შეიძლება დართო ამგვარი, რათა ურუნდის სოციალური წინსვლის მოსახლეობის განხილვით მოთხოვნილება ამომწურავად უსახელებს. იქ თავისი შესაფერისი საკითხები უნდა იბოლოს მუშაობა და მწერლობა, მწვემება და მხატვრობა, მერამე და მუხილშია, ხარტბა და არქიტექტორბა, ზეიგება და მახიობია... მიი უმეტეს, ურუნდის პროფული ფართია და მონოგრაფია იყოს საქართველოს ამწესის და მეობის ქუშპარტი მემკვიდრე.

ურუნდა, რა თქმა უნდა, ამ მოვლუბას ვერ შეასრულებს თუ წარსულში არ გაითვალისწინა სხვა წინააღმდეგობა ვერ შეესხმება არა დღემდე, არამედ ცხოვრებისეულ ამბებს — „რანი ვიკითხე, რანი ვართ და რანი ვქონებო“. ამჟამად გამოდინდა, ურუნდა ურუნდება ზმირად უნდა ვიხილო საქართველოს ისტორიის, არქეოლოგიის და ეთნოგრაფიის საკითხებზე წერილები, ნარკვევები, ზეპირტყულები (საყოველთაოდ ცნობილი ფაქტები, დრო „გრობისა“ და „ფერისი“ სოციალური წინსვლი წინსვლი ისტორიის უფერადგანსი მურქველია). ცხოვრების საბჭოური წესისა და ხალხთა მეგობრობის ასახვა, ახალი ისტორიული ურუნდის — საბჭოთა სახლის წარმართვა-წამოვალბების როლი, შოამაშვილი პრეცედენტი გრებვა ყოველდ შეუძლებელია თითოეული სოციალური ერის ისტორიის ანალიზისა და წარმოჩენის გარეშე.

ურუნდეს სოცლისა, ჩვენი სურვილია, „დროსმა“ განსაკუთრებული ყურადღება დაუთმოს კარგად შეკრებილ და გაახრებულ ეთნოგრაფიულ მასალას, ფოტოლოგს, ხალხში დაცულ სულიერ და მატერიალურ რელიკვიებს, საბჭოურში კოლექციების შენარკვიებისა და ა. შ. მეტადვე ურუნდეს ამის კარგი გამოცდილება აქვს, ჯერ კიდევ 30-იან წლებში მის ურუნდებზე საბჭოურში ექსპონატების შესახებ მოიხლე და ლაქონერ კორესპონდენციებს აქვეყნებდა ქართული ეთნოგრაფიის მოქირახხულ გაიჩრე ჩიტიბა, რამდენად სასამოგროა, მხვთვანი აუფდემიკოსის წარმოთა გრმებ სისა „დროსში“ გამოქვეყნებული მონიარტურების დასახლებულ ზღვს რომ ამწვებს.

„დროსმა“ ულსერირებულე ურუნდასა და სწორედ ამიტომ რედაქციამ სიტყვაწამს ერთად თანაბარი მნიშვნელობა მიანიჭა ფორტიტელოვნებას. ფორტიტელო სხი მი გარე რედაქცია დრო, რაც ასე სჭირდება ჩვენი მომავალ თაობებს. ფორტი

ისეთი რედაქციას, რომ მას ამ მხრივ დაეხმარებოდნენ. უსახელებელი ღირებულება მოცემება ფორტიტელოვნების უნიკალური და დატვირთვა და მოვლუბების შესანარკვიებლად, ისინი ხშირ წვენი თანაღმრე ვლესებულე ქრებინა. რამდენად გაღარინდებოდა საქართველოს და მთელი კავკასიის ისტორია დომიტრი ერმაკოვის (მოკერის ქართული ენციკლოპედიაში რატომ გამოირჩია ეს გვარი) და სხვა ფორტიტელოვნათა შემოკვიდრების გარეშე. სამწუხაროდ, დღეს ამ გაღაუდებულ საქმეს შესაფერისი ყურადღება არ ექცევა, ფოქსაიკოს თანამედროვე საშუალებანი სავდელ ეთნოგრაფიულ მუშაობაში ნაღვლებად გამოყენებული პირიქით კი უნდა იყოს. ამ ხარვეზის წინააღმდეგ ბრძოლაშია ურუნდა „დროსმა“ უფორე შეუღლია. მის მიერ გამოქვეყნებულე ფორტიტელოვნებას აუნიკალურად გათავისუფინდებულ უნდა იყოს მრეფიტი-მონოგრაფიული რეალიზების ასახვა.

თითქმის გუბინი იყო: სოცელში მიხლე ატმომამქანას ბავშვებანი ერთად ფორტიტელო ინტერესით ათვალიერებდნენ. ახლა ასეთივე იმეფიითაა ხარკამეტი შემხმული ფრები, ჩაღვალბების, ცხელი მზრობი ან ცხენზე ამხერებულე მხე დარი. ტექნიკის თანამედროვე დონეზე ცხოველის ძალით მორიგად ტრანსპორტის გამოჩენა უკვე საკუთრული და საბაბო გადამა მისი ფორტიტელოვნათა გარეკულე ღირებულებას იძენს და დაყენებაც გაუზარალებელია, რადგან ასეთი გაუზარალებელი ეთნოგრაფიული ფაქტი ხელს უკვე აღარ იწებება, ხოლო ბუნებრივად, მოფერინებულე ისეთი თაგისთავაუბობა, ორგანიზლობის სურნელი აღარ დაამწვებებს, როგორც უფორე სოცისელებს.

თუკი ვინმე ძველბუნებულ ტანსაცმელს ტანსაცმელს, რატომ არ უნდა შევუდგახოთ მისი სურათი შოამომამკვიდრებელს? საბჭოური ომის დროს და შემდგომაც სოცელად ქალღმრებიტი მოსიარულე ზმირად ნახავდით, რატომ არ უნდა ჰქონდეს ახალბოობის წარმოდგენა ამ შინაკერ ფესბამხეზე?

შარწან აქარის მითანხმობი გამა-

ოცა ახლად ამხენებულ, დასურბაკი სახლების თავზე თვანარმტვა აფრიალებულია „ბაიარალებმა“. ძველი ჩვეულების თანამხედ, რიცა მშენებარე სახლის მკვიდრის დრო დაგვტობა, ოჯახის მიკეთებანი და ახლა მემობლები ხეცამდღინა ისტატის წინააღმდეგ „სუსტა“ ხარქვერის უღიდეს სიმბოლად, „ზეცაში“ გამოფენს და ნიავის ქროვანზე ცისარტყელის ფრებზე ლეკუკევენ ისინი. ფორტიტობი, ამ თემზე კონკრეტული არ, დღემდე ურუნდის ერთფობის გაღვლებაც მინაწმუნობილი და მწერობია.

ვინც გვიან შემოგდომიტი ქვემო იმერეთის და სამეგრელოში იმიოგარტებს, შეუძლებელია არ მოიხილოს განასახლებ და გამოფენილი ხურმის გიროლიდებანი დაფარული სახლებითა და საბჭოური ნაგებობებით, ზურმის რომ თავი დაეხრებოთ თვით ძველი მშენებებიც ხომ იმეფიობობად იქცა. ასევე აქა-იქა გაცხებება წველი ლეკუკევი, ხიმეყოფებითი შემორბეული ცხოვეტი. ცისაბო ფერდობებზე შეუღული ტერასული კარნიმდამებუც ითხენ წინასთავილია. უკვე ეგვრტიკას განეკუთვნება ნამელოტი მკა და კერით კალიობა, ძველბუნებულე ქურ-მანტიბი, მწერ-მანტიბი, სა-ქაჯეებიც, სანახახებიც, ყურმის განხილ სურავ; კერია, მუკეცხელი, აჭებობი, კანა-ჭახებობი; საზახეობა და სხვა შრამეკად-ბურუნებობი, ცალბეკ-ზურუნებობი, ეჭს-აბილი, კვარ-მახხლები, საკრამქები და საცინილებობები; საოჯახო გაამქურქული, დაამ-გაქული, ტრანსამელი, ფესხაცხელი, შრობისა და შრობის იარაღები, მუსიკალური საკრამქები, სასმისები, საკრამქები და სხვა მრავალე; სახელები მინის წენა, მეფიურობა, მეჭელობა, ნალაბობა, ოქრომჭელობა, ხის წენა და ხარტობა, შარავლების წენა, ქვის ჩექურბა და ხარტობა, ნიშნევენან მარცელულის დაქვეა, ნიშნევენან ბუჭელულის დაქვეა, გერობა, ღარიანი, კოფანა-გვირბინი, დღეობა, სამინდო; ხაზახობა, მხარელობა; საქონლის მოვლა-მინეობა, ვეფლის ამოყვანა, მოვალეობა-მინეობა და ა. შ. მფურტებობა, ნადირობა, მეფეზეობა, ნაგები და ნახტეობი, პორტები და ტექები, ხიდ-პორტები და ბოგებობი, სხვა უამრავი წერილობანი თუ მხეცივანი, რომელია სრულად ჩამოხვეულია შეუძლებელია გუბინი რომ ჩვეულებრივი ყოველდღიურობისთავის დაზახამეობებელი იყო, დღეს უკვე ეთნოგრაფიული იმეფიობობა ძველბუნებობა და მისი უკვედაყოფა ფორტიტობობაში მიხლე უნდა შევხლოთ. აღარს ვამბობ სახალხე დღესასწაულებსა და გართობა-თამაშობებზე, ხალხურ სპორტებზე და ა. შ.

ყოველგვარი მისი ფოქსაიკოზი გაღაუფებულე როლი უნდა ითმავდეს რაიონული გახტებების ფორტიტელოსარნიშნებობა, რადგან წლეს წე-

ბისმიერ დროს ისინი ადგლებზე არიან და ხალხური კაცუნდობის, სწონორი საბჭოობების მიხედვით თანამედროვეობა სჭირდებიან. თითო ფერმინენი გადარტებრა შეუძლებელია მისი მხედრობე ჩამორბეული იყოს. მისი მხედრობის მნიშვნელობა უნდა იქნებოდეს 70-იან წლებში გადაილი „პარის სახლებიდან“ — მარან-ვენახებები რატომ მაღალმთიან სოფლებში ხარკრამქებზე კოლტეობის ტბილობის გაღატანა, რის შესახებაც ჯერ კიდევ ვახუშტი წერდა, ხოლო ეს უღერხად სახელებისმო ყოფითი მოვლენა ასახულია ნიკორწმინდის მე-11 საუკუნის „დაწერილობა“. ეღვრავა არაუბადის ფორტიტობი სიმეფიობობი შეგებანე ზეცი წინსვლი მკვენახეობა და მეტეწობა საქართველოში (ქრონოგრაფიული მასალების მიხედვით, ნიკო სპიტიველი, რაჭა, თბილისი, 1974).

ერთი სიტყვით, მიუხედავად დაგვიანებისა, საკული ჯერ კიდევ ბეგურია, მთავარია შონდენობი და ეთნოგრაფიული რეალიის დაზახამეობი უნდა.

ყოველ გაღვლებულ ფორტიტობას თავისი პასპორტი უნდა ჰქონდეს: ვინ დაგვიტოვა, როდის, სად (რაიონი, ეთნოგრაფიულად რომელ მხარეს ეკუთვნის), გაღვლებული საცნის, მოვლების, ფაქტის, ქმედების შესახებ, ადგილობრივი ენობილოგის დახსენებება, გაღვლებული პირის ან პირების სახელი, მისი სახელი, გვარი, ხელშეკრამქა-მინობა, წლევაობა.

უქსასპორტი ფორტიტობის უტყვიცა და მის მხოლოდ შემოხვეობი აღმეწმინდილი არქეოლოგიური ნივთის მნიშვნელობა ექმნება.

ვიმედოვნებ, ურუნდა „დროსმა“ რედაქცია საუკეთესო ფორტიტობის გამოქვეყნების და შეიცდება სათანადო ტექნიკის დარყოფი თემატიკური აღმეწმინდე გამოსცეს. ამით თვით ერთფული და საბჭოურიმელო საკმე გაკეთდება.

ლევან ფრთხი

რამდენიმეჯერ ურუნდის საღვთაქობი კოლმზისა ორბობას შორისა და ბიშინობის ლევან ფრთხის შორელი ვაჟოშონდობი მოსწავლობობა, მიმოხეობობა, რომ ფორტიტელოვნობობი, რომლეობობი მინაწმინდობა მიღებობა „დროსმა“ კინაწარმობ, ბაიობა-მოსწავლობობა და ფრთხის შინაღვლებობა.

შსაგზამლოტი შემოხეობობი და შონდობობი ატმობი თანაშრომლობობა შონდობი რაიონული, საკალაობა და საკალაობი ხაზობობობი ფორტიტელოვნობობა, რომელია ბაიობაგვანობობა, ბაიობაგვანობობი-ფისილე დროშობი მინაწმინდობა ნაწმინდობა მტკიცობი ომობი შარავლებობი ომობიგვანობა და ბაიობაგვანობობა შორისა უფრთხის შინაღვლებობა.

თბილისი, 1993 წლის

საქართველო

ქრისტიანულ სამყაროში გულ-უბრყვალად სწამდა, რომ წმინდადამბე შერაცხული ჰიბრნი მონაწილეობა უნდა ჰქონოდათ. უნდა იყოს მათი მონაწილეობა, არამედ სიკვდილი შეეძებდა.

...XVII საუკუნის სომეხი მემკვიდრე ზაქარია სარკავაი მოგვითხრობს:

კაბადიაში დაღუპული წმ. გიორგის ნეშტი ოდესღაც ჩამოხუცდებოდა სომეხები და ოვანავანების მონასტერში მიუყენიათ მისთვის საცანი. მუცელს დაუღრმებულ ნაკადად მოედინებოდნენ მონასტერში სომეხები და კეთილგონი, სწორილი თუ მომავლდენი; შუგლის ედგომოდნენ მოწულად უფლს, გულმხურვალად ავადღუნდნენ ლოცვას და ზხად იყვნენ ყველაფერი გადოლი, რაც კი გაანადო, ოღონდ წმ. გიორგის სახელმძღვანელო ნეშტს მიპატირობდნენ, თითქმის უკვდავების წყარო არიან.

ერთობლად ქართველი მეფის ვაჟს მკვნი სწავლება, შუბრისა. მკვნი სწავლება პირდაპირი განაწესს და ბოლოს ვიღაცადა ურჩია შეფს, ვაგზაზედ შენი შვილი ოვანავანების მონასტერში და წმ. გიორგის ნეშტი უკეთესად განკურნდეს. მეფეს მკვნი პირდაპირ რჩება, მაგრამ დედოფალმა იუარა, ერთადერთი შვილი მეფეს და მძიმე სწავლება უბოძა ქვეყანაში გორაკ გავაშუქო. დაბნა მეფე, აღარ იცოდა, რა გზას დასვამდეს. ბოლოს იფიქრა, სასწაულომქმედ ნეშტს საქართველოში ჩამოიტყოს და შიგლს გადგაგრძნოს. შეუთვალა თავისი ოთხედა ოვანავანების მონასტრის მესვეურებს, მაგრამ ცივი უარი მიიღო. არც მუდარამ გასწავლა და არც მუქარამ. რაღა დარჩებოდა, შუბრის თორმეტნი ქართველი უზარარის შვილი და მძებლავა ოვანავანეში გაგზავნა. მაინდა უხდა სანადევნი. ჩამოასვენეს წმ. გიორგის ნეშტი საქართველოში, მაგრამ ბატონიშვილმა მანადიდ განუტყდა სული და მიცვალებულის მკვდრეთით აღედგინა წმ. გიორგისად აღარ მალაუბრა. მეფე თითქმისიდან ყოფილა ნაწული და ორღაცად დაბრუნდა, შვილის სიკვდილით შექრუნებულმა უსავეფერო ბერებს, თქვენ მონაყოლი შეგილო. წმ. გიორგის ნეშტი უკან აღარ გატანა და ჩხარში სომეხთა მონასტრის შესწირა.

ოვანავანეში მძებლად ნარგავიანი ქართველი ყმანივლები კი ღვთის ანბანა დაჩრინენ. გაიფიქრა ორი წელი, ოვანავანეში ნეშტის დაბრუნების იმედს გადადგურათ

მონასტრის მესვეურებს, მაგრამ ქართველი ყმანივლებს ნება დართეს, სადაც გინდა, იქ წადილი. ერთი მთავარი ადრევე გაქვევლა, ერთი გარდავივლა, სამნი დაბრუნებულნი საქართველოში, ხოლო შვიდი ქართველი ყმანივლი სამუდამოდ დაშვიდრებულა ოვანავანეში. ასე უთქვამს: სამშობლოში რომ დაბრუნდებო, ახლა რანაში გაგვამწყსებენ მძებლებად და რჯულის შეცვლა არ აგვადგამთ. უფუგობსია აქ დასახლებდი, კარგი და საქებელი ქვეყანა არის...

აი, ასეთ უჩვეულო ისტორიის გადმოგვცემს ზაქარია სარკავაი და იქვე დასწავს, მაშინვე ოვანავანეში დაჩრინილი ერთ-ერთი ქართველი — გაბის მომამზავალი გახლავთ. ოვანბი ერთი წინე იკმონდა და, სხვა ამბებს შორის, სომეხთი დამკვიდრებელი ქართველებს თავდასასვალად ეწერა თაობიდან თაობამდე, ის წინე დიდ მიწისპირის დრის დაიკავებო.

ზაქარიას სიტყვით, ქართველი მძებლებს ოვანავანეში ჩასვლის შირაკის მხარე (სადაც სხენებული მონასტერი მდებარეობდა) ქართველი მეფეების სამფლობელოს წარმოადგენდა, შემდგომში კი ოსმალებმა დაიპყრეს. მაშასადამე ზაქარიას მიერ მოთხოვნილი ამბავი უნდა მომადაროო არაუკვირებს XIV საუკუნისა.

სომეხი ისტორიკოსი წერს, რომ ქართველი მეფეს სახელად იქნება დიოთი (ე. ი. დავითი), ხოლო ბატონიშვილს — ბეგი. ბატონიშვილი საგაერულოში დაიბრუნდა და გაფრცვლბული სახელია, მაგრამ ბეგი თუ ბეგან ბატონიშვილი საქართველოს ისტორიაში თითქმის არ იცის. გამაზრდადი ქართველი ლოლავმა ბ. ბროსემ ზეზისსენებულ „დაიბად“ მიიჩნია ქართლის მეფე დავით X (1505-1525) და უარადგება არ მოიქცია სომეხი ისტორიკოსის მტკიცებას — იმ ხანებში შირაკის მხარე ქართველი მეფეების სამფლობელოს წარმოადგენდა, რაც არ შესებაჰამე XVI საუკუნის ვითარებას.

თუ გადავივითხებით „ქართლის ცხოვრებას“, თავაში მოგვცემდება ერთი ეპიზოდი, რომელიც ზაქარია სარკავაის ნაშაბის ნადავს.

XIII საუკუნის 60-ანი წლებში საქართველოს მეფე ულუ-დავითი (ძე ლუმა-გიორგისა) თითქმის ყოველწლიურად, შემოდგომიდან გა-

ზაფხულამდე, თავისი ჯარის თანხლებით „სიბასა ზედა“ იმყოფებოდა (სიბა მონღოლურად სანგრეს ნიშნავს). საქართველოსა და შირაკის საზღვარზე, შულავა-ყაენის პრინციპის ავტბული იყო ჯვარი, რომელსაც უნდა დაეცვა რიანის ოლქისათვის სახეშიდროს ტერიტორია „იქიროს ურდის“ თავდასაცავისთვის. ქართველთა ჯარი, მჭის წინამძღობლით, მოთმინებით იხდდა ამ მომავლბერებელ ბეგარს. 1268 წელს სწორად „სიბასა ზედა“ იყო ნასული ულუ-დავითი, როდესაც თბილისში დასწერულა „საღმრთობთა მუცლისათა“ მისი პირველი — თვრამბეტი წლის გიორგი და „მისვე სისკვლის მინდარებისაგან აღსწერულა“. მიცვალებული დასვენებიათ სიონის ტაძარში და მისი დაკრძალვა მეფის ჩამოსვლამდე გადაუდგათ. ულუ-დავითი სატახტო ქალაქში მალე დაბრუნდა. მეფეს მდგობრითა გრად ნინ არაინ შეგებებდა. მიხედა, რომ საშიშროება ამავით ელდა და თავზარადებენი ღი გაეშურა სასახლამდე. როდესაც კი აუწესს გიორგი ბატონიშვილს სისკვლი, მისვეც ცნობა დაკარგა. ხელში ატბებული შეიყენებს სასახლეში და ძლივს მოასწორებენ. უზომო იყო მწუხარება მეფისა. ფეხადაღმწერლის სიტყვით, „საღმრთობთა გრადებთა და სიკვდილსა აღორჩევდა თავისა თვისისათა“.

ულუ-დავითის ცხოვრებაში პირველი სიკვდილი პირველი უბედურება რიდი იყო. ბეგი ბავშვობიდანვე არ ანებებებდა თამარის შვილიშვილსა და ლუმა-გიორგის ერთადერთი მემკვიდრეს. ჯერ კიდევ მამის სიცოცხლეში ნაართვებს დედა მცირებულავსა. უსანიში შვილი ერქვა დავითს და ქართველი სახელმწიფო სამართლი მეფეთა და ეკუთვნოდა. ყრმობა უბეგობითა გაატარა, სახელმძღვრ, რუმის სასახლეში, სადაც გაიხივლი იყო მისი მამიდმეფე (გურუთინ-ხაურო). მუხთაობა ბეგმა სამშობლოში დაგებენა არ ავარა ობლობაში გაზრდელ დავითს, რადაც მიზეზით საქართველოში ურქებს მივიდა და სულსაც იქ დავედგა, ბეგი ახალი მონღოლები რომ არ გამორჩენილყვნენ, მონღოლებმა დაამარცხეს რუმის სულტანი, ის ციხე აიღეს და ქართველი ბატონიშვილი ბატონიშვილად იხსნეს. მონღოლებმა გაამეფეს იგი, ვინაიდან მათი

მრავალწლიანობა იყო დაკანონებული, ერთმანეთისაგან არ არჩევდნენ „კანონიერს“ და „უკანონო“ შვილებს.

შემდეგ — მონღოლთა სამხედრო; მონაწილეთა აღაშუთისა და ბაღდადის ლაშქრობებში; მარცხიანი არაყანა მონღოლთა წინააღმდეგ და ა. შ.

მრავალფეროვანი იყო ცხოვრება ულუ-დავითისა.

მისდროინდელ საეკლესიო კრებას კიდევაც შეესწრებოდა უკვე ხანშეკლები მეფისათვის: „საქართველოს არც ერთი მეფე თქვენთა ოცნება ჩირობა, დევნადა და განსვადღობა არა ხსნილა, ვითა დღემოსთა, თქვენთა მხსნელთა თქვენ უსწინაობა“.

აღბოთ, ამტკობაც იყო, რომ ულუ-დავითის სტებზე უფრო ღრმად და თავგამოღებულ სწამად აღმერი, უსახურად სდგებოდა მისი ყოლისმუშედ ქვეყნობისა. გამოაღმწერელი აღნიშნავს, რომ ძე ლუმა-გიორგისა იყო „უმკაბი, წრეული და მალ-მწმენი“.

ერთხელ ავად შეიქნა ზემოსწინებული გიორგი ბატონიშვილი. უბრავად და უხშირად იწარსებოდა, ძლივლა სწენება ორად მიგდებოდა. მუხარებდა და უღონობა შეიპყრო მეფე მამონ მთასენეს, დამანისის ღვთისმშობლის ხატის დამწავლავს კი უკრავას. თბილისიდან დემონში სასწრაფო ნავიდა მეფე და საკუთარი ხელით მოსახდა ღვთისმშობლის ხატი ავადმყოფ შვილთან. ხატმა შეუბნოსანად გაეწერა ბატონიშვილი, გავაუწყებს ფეხთადაღმწერლი...

ზემოთქმული სასწავლები (დამონებებელი) გამოაღმწერლის თხზულებიანი დაფლავილად მიგვანშენებს რომ სომეხი ისტორიკოსი მიერ მოხსენიებული ქართველი მეფე ნამდვილად ულუ-დავითი უნდა იყოს. ეთხებვა მეფის სახელი, ეთხებვა ბატონიშვილის სწენება, ეთხებვა მეფის არყუნა თბილისში შვილის გარდაცვალების დრის და ეთხებვა ქართველი მეფის განსაკუთრებული რწმენა ღვთისა და ღვთაებრივი ტბრებუტებისა.

ულუ-დავითს ისიც სჯეროდა, როდესაც ცდიდნენ, შენი ერთხელი ყმა რომ გავირო, შენი მოხისხელ მჭერი არაი, ისიც სჯეროდა, როდესაც მოახსენებდნენ, მომაკვებ ბატონიშვილს ხატი თუ წმინდადის მრავალად გადარწმუნეს; სჯეროდა, „რამდელ იყო უმანკო და მალმწმენი სიტყვათა ყვითლა და ბორტობა“.

ნიჭნი და პირობანი

რომის თარგმანი პირველ 1976 წელს გამოაქვეყნა ერთმა პატრამ გამომცემლობამ.

წიგნის მოცულობა 22,81 სადრეცხო-საგანმცემლო თაბახა (470 გვერდი), ტირაჟი — 30.000 ეგზემპლარი. დაბეჭდილი და ავინქული უხეიროდ; თვალში გვემათ უმარავი კორექტურული შეცდომი და რამდენიმე გაფრენილი სტრიქონი.

ჩვენს მთარგმნელს დროულად გამოუყენებია თავისი თანამდებობრივი მდგომარეობა და თარგმანის მეორე გამოცემა უყვანაოდ შეუტანა იმავე გამომცემლობის 1950 წლის თმატურ გეგმაში. თვითდაკრებულ მთარგმნელს ამერადაც ოქრის ტირაჟი — 30.000 ეგზემპლარი ავრჩევია (არ თქმა უნდა, უსპარტონო“ უტორების დანაგვის ხარჯზე) და ახლა, ეტყობა, მოთმენილი ელოდებ... (სახელა და ილიტხას, რა თქმა უნდა, არ უნდა ელოდეს) იოლი გზით მოპოვებული ჰონორარის მიღება.

რამ გათამამა მთარგმნელი? იმან, რომ, სამწუხაროდ, სულ ცოტა 30.000 მკითხველს დაუბოძო ამქონიხა და მოთმენიბით აიტანა მშობლიური ენის ასეთი უღვთო დაბახანევა:

„გთომმა მკერდზე ეილტი შემოივლიჯა და სკამზე ხმურით დასყდა“ — გვ. 53 (თითონ დაასყდა სკამს, თუ ეილტი დაახეთქ სკამზე?).

„გაგებტ ძლიერს, რომელსაც მთელ თავის სიცოცხელში თვალზე კერცხალი ცრემლი არ ჩამოსდენია, ცენიხა ტუნების ცრემლებს მოთმინებლად გამოაქვდა“ — გვ. (გვ. 69).

„...მითი უმეტესობა ისეთი დამაზეიბი იყო, სანაკულეს სულაც არ სპირიებდა“ — გვ. 80.

„...დავრჩეთ კეთილ მეგობრად...“ — გვ. 94 (თუ მეგობრებდა?).

„...წყალბაის აღუთქვამდნენ, მაგრამ პატემარავით მცველები ყავდა მიხინულო“ — გვ. 140.

„ფროლონის საკუთარი თავისთავის სარგებლობის გამომალვა ენერხებოდა, მაგრამ სხვისი უფლისთავის რომ ვინმესთვის რაიმე ეთხოვა, ასეთი შემთხვევა ჯერ არ ჰქონია. ეს მას, სავთოდ, ხახათიში არ ჰქონდა“ — გვ. 142.

„...ოლორ შეგიძლიათ დაუშვათ, რომ მე შემოდის სხვა ვინმეს ეუმზირო“ — გვ. 165.

„ამ ზეიშში გამარჯვებულ ინგლისის ელჩ მ. რიბინოზის, რომელსაც ჯილო მშენიერება ანა კოსელმა გადასცა, ეს გამარჯვება დიდი ნაღობითა და ზარზეიბით აღნიშნეს“ — გვ. 193.

„ეკოსპირულ წვიმას მსახურებმა თავი დონატის კოშკის კიშქარსა და უკირიულ ციხე-სიმაგრეს შეაფარეს“ — გვ. 205.

„ანა კოსელს ნამდვილად შეველო ეამყანა, ამისათვის მას ყოველგვარი საფუძველი ჰქონდა — ის ქალბი, რომელიც მას ვარს ეგვია, ახლასაც ვერ მივიღოლდნენ“ — გვ. 237.

„გამჭირებულად ვადაუხარხარა შიგ ხახეში კოსელმა...“ — გვ. 273.

„...ეს შეუძლია დაამტკიცოს თვითი უღმა იმ ქალმა, რომელიც თქვენ აქ ხახეი“ — გვ. 343.

„კაშაუს მიწყენილობისაგან აღარ იცოდა რა ექნა“ — გვ. 427.

„გიე ცხინდან ჩამობტა, მკვლარ რიუმუნდინ მიბრინდა და ვაისილხანებულ შემულზე ტუნებით აყოცა“ — გვ. 456 (კიდევ ერთი შეიძლება კონცან?).

„...ამ უხელოტი ქალის კაბალი ვატებებამ ბოლომდე გამოავლინა მისი მძიბეული ბუნება, რომლისთვისაც უხეხი იყო უქმად ყოფნა და მცონარობა, რომელიც მუდამ ესწარფილდა, ჩასწვდილობა და გათოქონი ყოფიერების უმაღლესი სიღუმელობანი“ — გვ. 466.

„...მე იმდენი სასურველი და არასახურელი მცველობა მიცავს, ვერავინ ვერაფერს დამაქლებს“ — გვ. 345 (ეტყობა, ამ წიგნის მთარგმნელსაც იმდენი „არასასურველი“ მცველი იცავს, რომ ასე იოლად ვერაფერს დავეკვიბო, მაგრამ უნდა ველოდო მინიქ, თუ გვინდა, რომ ლტერებულ ფირალის შემოსევისაგან ეხისხათ ქართული ენის).

და ა. შ. და ასე დაუსრულებლად...
ღმერთმა ვერ დავიფარა და ამ თავისთავად საინტერესო წიგნის უხეირო თარგმანი ამ დღეებში განმეორებთ და თითქმის უფლებულ მოველინა მკითხველთა სამართას.

ქართული სალიტერატურო ენის ყველა ჭეშმარიტ გულშემატკივარს ეთხოვთ, მოეყანიო მავალითების მიხედვით გამოიცნოს ავტორი, წიგნის დასახელება, მთარგმნელი და ვასაქირში ჩაყარდნლი გამომცემლობა, განსაზღვროს მკითხველთა მისავალთანაირი არმიის აუზრად ავტორის მისავალთანელი შედგები, ვაითქვას აზრი იმის თაობაზე, თუ რა სასყლს იმსახურებენ ამგვარი დაუღვრეობისათვის; მთარგმნელი, გამომცემლობის დირექტორი,

ავრეულ უსახუნო შეიკიბავზე: რამდენად შეეფერება დაუსახელებელი რომანი პროფილს იმ გამომცემლობისას, რომელიც ეს წიგნი გამოსცა?

ონოზგა მიონსრაფიშვილი.

ასონთამაშუპონის მიწაწარი:

● პირველად ჩემს სიცოცხელში ვისარგებლებ სამსახურებრივი მდგომარეობით (თუ-მეც არც ისე, როგორც ამ წიგნის მთარგმნელი) და შევეცადე აქვე, დაუსყონებულად, ამომოკავო პასუხი გავცე ლიტერატურულ გამოცემას:

1. ავტორი — თუჩვე კრამეყეც, XIX საუკუნის პოლინელი მწერალი;

2. წიგნის სახელწოდება — „გრაფინია კოსელი“;

3. მთარგმნელი — გ. ა. შალამბერიძე (მკითხველს ეთხოვთ, მთარგმნელის სახელი და გვარი ფილოლოგიურ მცენიერებათა დიქციონარით ვაშალამბერიძე არ ავიროს);

4. ვასაქირში ჩაყარდნლი გამომცემლობა — „სამკოთა აჭარა“;

5. „საკუთარი თავისათვის სარგებლობის გამომალვის“ მსხვერპლი — აჭარაში მომუშავე მწერალი, მენიერები, განსაკუთრებით ახალგაზრდა ავტორები, რომლებსაც არ ძალუბთ ამ წიგნის მთარგმნელით მავად განაცხადონ: „მე იმდენი სასურველი და არასასურველი მცველები მიცავს, ვერავინ ვერაფერს დამაქლებს“;

6. რა სასყლს იმსახურებენ: მთარგმნელი? საკუთარი თარგმანის ოჩქერ მინიქ წაკითხვას;

გამომცემლობის დირექტორი? ჩვენი ზარი, იმასაც ვე იმსახურებ, რომ გულმოდინედ ვაინფაროშოს: რამდენი ტონა ქალბულად გადაყარა წყალში ამ უხეირო თარგმანის დაბეჭდვით? რამდენი მნიერები ავტორი დაზარალდა იმით, რომ ეს წიგნი ოჩქერ გამოსცა საერთო ტირაჟით 60.000 ეგზემპლარი;

7. რაც შეეხება იმს, თუ რამდენად შეეფერება „გრაფინია კოსელი“ გამომცემლობა „სამკოთა აჭარის“ პროფილს, ჭეჭერებოთ ვერაფერს მოვახსენებთ: ამ საკითხის გადაწყვეტა მხოლოდ და მხოლოდ ამ საქმის — ე. ი. საგამომცემლო პროფილის, თავებამოღებულ დამცველს — გ. შალამბერიძეს ძალუბთ.

ამიტომაც აქ ვამთავრებთ ჩვენს მიწაწვრს. დანარჩენს თვით განსჯის გონიერი მკითხველი.

16408

ეს ამბავი ასობისმოცდახუთი წლის წინათ მოხდა.

1795 წელს ხოჯახანი შემოადგა თბილისს. მან ბევრი მოიყვანა ჯარი, ხელის მოხმობადა წამოხუთი წლი მარჯვლად და ყარსი. გმეფ ერკლეს იმდენი სად შექმლო, დაკლავდნენ ბერად უმეტეს ქართველთა იმდენი, მტკარის ქართველთა იმდენი, მტკარის ქართველთა იმდენი, დაიხრებნენ. ხოჯახანი ქალქში შემოვიდა ქართველთაგან, რაც ვახუშტი, მოანდო, მოაშო, გაიტაცეს მისი ლაშქარი შეუსია ქალქს, რის წინაშე უმეტეს — ნაილეს, ვისი ტყვედ წაყვანა მოახერხეს — ნაიყვანეს. რაც არ წინაღობდა და წაიყვანებოდა, განანადგურეს, დახოცეს. ქალქის ყოველი კუთხიდან ისმობდა ხმები და ბავშვების კივილი, სახელებიან კაცებს ბოძებები გამოიხრებოდა. კაცული ცხენებს დააჭებდნენ ხოჯახანის მხედრები, ყველაფერს ლუნდნენ, ბევრ მიაგინეს ქალები და ბავშვები დამხრებულენი და ტყვედ წაიყვანებდნენ იერი ადგილზე ავრყვებდნენ. მალე ისინი გახს გაუყვეს.

ქაიხორი წახურციქოლის ვაჟი, ბატონის კარის მფელისი გიორგი შალვალიძისთვის მუდელუ ნინოც ტყვედმი ურია.

როცა სპარსელთა თბილისიდან წაივდნენ, გაჯახუნი-დაქველდნენ და სადღა შეუყვარდნენ, დაშეუღლეს და დამხრისბანი გამოვიდნენ საფრინებო. ოჯახის წევრები, ნათესავები, ნანდებნი მოიკითხეს, ბავშვ მოისაგლეს, ბევრი დახოცეს. მუდელუნი ნახეს და ბევრს, ტყვედ წაიყვანებოდა, საუბრებოდ გამოიტყრეს.

ნინო თავისმა ქმარმა ბევრი ეძია ცოცხლებში და მკვდრებში. ბოლოს გაიყო — ყინობაშს ცხენ-

აზგავი ნინო ნახურციქოლისა

სოლომონ ხუციშვილი

ზე შემოსევა და მიყავდაო. კარგა ხანსა გაიარა ამის შემდეგ, ჩვენი ბეგერი რამ შეიკვლია. მევე უკრულ და მისი შვილი გიორგი მცხეთაში განისვენებდნენ. მათ დადილზე სხავი ვაჟი და ქვეყნის საქმეს სხავებრად წარმოაგვადა.

და, აგერ, იმ ამიდან რიც წლის გასვლის შემდეგ, მღვდელმა გიორგიმ პაპითი მიიღო: „ბუთი შეუწუხებულ და უმჯდურნი ქალი ვთხოვო და გვედგინებოთ ღვთისა და წმიდა სარწმუნოების გულისათვის, დამეხმაროთ მე სცადავს. ოცი წლისნაშა ბარბაროსია ხელში ვარ განამეძობა და ვთხოვო, რომ შემირჩიო სიმორის ცრემლი, რასავა ღვრი ჩვენი წინდა სარწმუნოების ღვთისა. ახლა მარადელი ხანის სახსოვი ვთხოვებო, ექვამეუბ და უნებგემოდ ვინც, ქრისტიან გულისთვის, წე დამადებოთ და გენიამი, მისთვის და ბოროტებისაგან, რათა ჩემი სიცოცხლე საქრისტიანოში დავამთავრო... ამ წერილს ვწერ ცრემლი და მღვდრეგალი ქაიხორი ნახურციქოლის ასული ნინო.“

გიორგიმ მღვდელს სადილო არ დაუკლია, რომ როგორც ეძიო და გამოეხსნა მუდელუ ჯერ ახალ კალზე სცია მტერს, ექმანინიშე დაიდა და სპარსეთის საზღვრამდე უკრე მივიდა. ეს ამბავი იოანე ბატონიშვილსაც აქვს თავის „კალე სპასიოში“ აღნიშნული — მღვდელი თბილისიდან იყო მოსული ცოლის საძებნელად, რადგან თათარი მოტყვევებო.

გიორგიმ იმპერატორმა მიიტა-

ნა ეს ამბავი და დამარგა სისხვი. 1809 წელს ალექსანდრე პავლეს ძემ შინაგან საქმეთა მინისტრის მეშვეობით ტრამისეს უბრანა — რამიე ილინო, მაგრამ არა გამოვიდა რა. გიორგი მცხეთა ქართველ ბატონიშვილებს დახალხვეული იყო და მათი ნაწილობით უთხოვენი იმპერატორ ალექსანდრე პავლესადმე მიტანა თავისი ოჯახის ამბავი ექვიმოდ თაყაყვილი უნდა, რომ 1814 წელს გიორგიმ საქართველს ჩაუტანა ბატონი ბატონიშვილს ბებერბერუმით ერთი ქართული წიგნი.

ნინოს ბატონების შემდეგ ამბები თავისთავად ვიკრებოდა: გატაცებული ქალი მარადის ხანს ამახსენებოთ თურმე. ამაშმა იგი თავის შვილს შიხარ ხანს აწუქა, რომეღმაც მათი სერაფიმ ჩაკეტა ნინო. შიხარის სიკვდილის შემდეგ მარადში ჩასულა მისი და, ჯავი კული ხანის ცოლი და ნინო თავრჩილი წაუყვანია.

1815 წელს ნინოსავამ მიღებული წერილის თარგმანი გიორგი მღვდელს თავის თხოვნას დაურთო და ისევ მიმართა იმპერატორს. ამის შემდეგ რუსეთის ელჩ სიმონ მაზაროვის წერილი დაგვრჩანეს — ელჩამ რამე ნინოს მოაზრებულ და გამოისახებოდა. მაზაროვის კარსავად გამოძიებინა ნინოს თავდასაცავად, ოღონდ ტყვე ქალის კვლი იქ დაკარგებოდა, როცა იგი თავრჩილი წაყვანა შიხარ ხანის დას.

გიორგი მღვდელმა პაპისთვისაც მიართვა თხოვნა 1827 წელს, სადაც წერდა: „მარიალია, ჩემგან მივი-

ლებოდა შენზე ნახურციქოლი შეუღლა. აღარ შეუძლებო რუსს, მაგრამ ჩემი ვითარება ნის საქრისტიანობის ცოდნაში. მინდობისათვის სასულიერო მოწოდებით, ნინოს ნებას არ მამჯობდა, რათა არ ვიყო მისი გათავისუფლება.“

მათი საქმეთა დეკრეტებში 1828 წლის პირველ სექტემბერს ალექსანდრე კრეცოლოვსკი მინერა, რათა ეკრძოდნენ ელენა ნინოს მოსაძებნად. მაგრამ მალე მძიმე ამბები ადრიალიად, ალექსანდრე გრიბოედოვი მიკელს იფრანტი.

ისევ გამოხდა ხანი და 1832 წლის პირველ სოლომონ რაზმაძე, როგორც რუსეთის საკრისტოს თანამშრომელი, თავისს ჩავიდა. მას ბევრი დახვალბა ჰქონდა; უნდა ნებას თეთრად ბატონიშვილის ნაწილობით და გაცოცხალდა-დასავალი იმ მხანს სპარსეთში დატოვებულს ნინოსთვის და ნინოსთვის. როგორც შეუქმულები და წიგნები, ალექსანდრე ერკლეს ძესთან კავშირი უნდა გაეხა, მაგრამ... არც სოლომონ რაზმაძეს დასცავდა. 1832 წლის დეკემბერში თბილისი შექმულბა გამოხდავან და რაზმაძე, როგორც შეუქმულების მინაწილე, დაბატონრეს სპარსეთში და მის ქალბატონიანდ თბილისი უფროსებებს. იმ ქალბატონი გიორგის სასულიერო, რომლებიც ნინო ნახურციქოლის ასულის, გიორგი შალვალიძისთვის მუდელუს უმჯდური ამბავს გავამცემო (ისტ. არქ. ფონდი 1457, № 34).

ქალაქილის ქაჩა სოფიანი

ბულგარელმა მკვებრებმა ახლანათი თბილისში გამოგზავნეს ბულგარეთის სახალხო რესპუბლიკის დედაქალაქ სოფიის ქუჩების, პროსპექტებისა და მოედნების გვერდამკვდრებელი, რომელსაც დარბოული ამცხე მათი სახელწოდებები.

გვერდამკვდრებელში ხშირად შეხვდებით 1877-1878 წლების გამათავისუფლებელი ომის მონაწილე სახალხოების ქუჩებს. მათ შორის ვახუშტის რუსი მხედართაყვრების ვერკოს, სიბოტეოვის, სხოლუტოვის, ტობტაუნის, ჩერნიავის სახალხოების ქუჩები (ორ ქუჩას მიუკრებებელი აქვს საპოთია კავშირის მარბლების ტობტაუნისა და პიროუზოვის სახელები).

სოფიის ერთ-ერთი ქუჩა მიაორ კონსტანტინე ბოროის ძე ქილავილის (ჩილავის) სახელს ატარებს.

ინი იყო კონსტანტინე ქილავიანი, რთი დაიშავდა, რომ ბულგარ-

ეთის სახალხო რესპუბლიკის დედაქალაქის ერთ-ერთი ქუჩა მის სახელს ატარებს?

1877-1878 წლების გამათავისუფლებელი ომში მიაორი ქ. ქილავილი ბულგარულ მოხალისეთა მესამე დრუტინას მეთაურობდა. დრუტინამ განსაკუთრებით გამოირჩინა თავი ლეგენდარული შიპკის დაცვაში.

1877 წლის 11 აგვისტო ერთ-ერთი უმძიმესი დღე იყო შიპკის დაცვის გმირულ ისტორიაში. ბრძოლა გათავისუფლების ხანს დაიწყო. ვახუშტის შტაბებში ბევრი რუსი მხედრობი დაიღობა, ზოგიერთი ნაწილი იძულებული გახდა უკან დაეხია.

შიპკა განსაცდელში იყო.

ბულგარულ მოხალისეთა მესამე დრუტინაში მოყოლდნელად გაისპარ მქვეტირ ხმა: „მეძო, უკან არ დაიხეოთ! თუ დახებოდეს ვერ მოგაჩვენებ, დე, ჩვენი ძლები აქ ჩაიყაროს თავისუფალი ბულგარეთისთვის!“

როგორც კი ეს სიტყვები დაამთავრა, დრუტინის მეთაურმა კონსტან-

ტინე ქილავილი ბულგარელთა საყვარელი სიმღერა „იბოიპერ მარია“ წამოიწყო. შიპკის აყვენეს. ცოტა ხნის შემდეგ დრუტინის მებრძოლები თავგანთირებით ცვენიდნენ იერიშზე ვახუშტის მტერს. შიპკა გადაიარა!

მიაორი კონსტანტინე ქილავილი შიპკაზე გამოჩენილი გმირობისთვის დადაჯილდოვდა იარაღით, რომლის ოქრის მონივრებამაც ეწერა: „მამაციობისათვის“.

შიპკის აღმოსავლი ვერდობზე ახლა აღდგენილია ბულგარული მოხალისეთა მესამე დრუტინის საწარები. გმირული ბრძოლების უკვადასყოფად აქვე აღმართული ძეგლი.

ბულგარულ მოხალისეთა მესამე დრუტინამ მრავალ ბრძოლაში ისახელა თავი. განსაკუთრებული დამსახურებისათვის დრუტინა დაჯილდოვდა ორდენით „მამაციობისათვის“.

აი რის წერდა დრუტინის პორტრეტი ს. კოსიუვი მიაორ კონსტანტინე ქილავილის შესახებ: „ქ. ქილავილი ძალზე მამავი, მღორი

და თავგანწირული ვაჟაცი იყო. როგორც დამაინა — კვილია. არ იყო სასტიკი, მაგრამ ავიდოდა იმორჩილებდა ხელცეპოებს, რომლებიც პატივს სცემდნენ და უყვანდა იგი. ქ. ქილავილი მტკად მიახლოდა კი და მხარაშთმოყვარე იყო.“

სოფიის მკვდრნი სიპოინებით მგანსაწვლიან ჩვენი თანამემამულის სახალხოების ქუჩის. სიცილისა და ვაჟაციობის კვლი არ იყარება.

ანდრე კარკაშვილი

ქართული სამოსელი

მერიკენული
ზიზლირითება

სსრ კავშირის უმაღლესი სახეობის პრეზიდიუმის 1980 წლის 11 მარტის ბრძანებულებით, საბჭოთა საცორეო ხელოვნების განვითარების საქმეში განაგრძობდა ნაყოფიერი მუშაობისთვის ნანა სამანდინოს სსრული მემკვიდრეობის დაჯილდოვდა ხალხის მეგობრობის ორდენით.

ეს სახელი დიდი ახლობელია საცორეო ხელოვნების მილიონობით მოყვარულთათვის, როგორც ჩვენი, ისე საზღვარგარეთ.

მანერეო ყოველთვის განსაკუთრებულ სახეობა ვითარებაში აცხადებს ნანა მექლიძის გამოხატვას. ნანა ყოველთვის დახვეწილი, წარმატებული ხელმძღვანელი არსებობს სახელობის სპორტის ერთობის ოლიმპიადებში...

ტრბუნაზე ყოველთვის გრძობს ტაში და მოწონების შეძახილები.

ვინა არ მოხიბლულა აქტიური ტეხურის უღამაზეხე ნაირებებით, კოლხური მწვანე ველით და პორპორტზე წარმოართული მთიანი სამყარელების თვალწარმატებელი ხეობებით.

აქ, ძველი სენასი უღამაზეხე სოფელ ბორში, დაიბადა იგი 1942 წლის 22 სექტემბერს.

ყოველთვის იტაცებდა ვეფური თამაშებით: ფეხბურთი, კლამბურთი, ლელობურთი, სრალა, სირბილი, ველისბიძე და მისთვის ყველაზე მიზნადეული — ტენისიანი.

ამაყი იყო და ყველაფერში პირველობა უნდოდა.

— სირბილი რომ განაგრძის, შეგრძობდა და სარბენი ზოლიკიდან სიმიდის უნას შევფარებ თავი, ცტენისონამ განმაბოლა, — იგონებს ნანა. პირველად, ოკანასვან მალაყაძე, სენაში, რაიონის ცენტრში (ახლანდელი ცხატაი), დიდ მარულაში მიიღო მონაწილეობა და პირველი გამარჯვებულა მოხადა საქაროდ.

იმ დღიდან ტენი და ცტენისონა მისი საყვარელი საქმე გახდა.

სენასი ცნობილი საქართველოში დიდი დროა რავე გულშემატკივარი ნანას სპორტული კარიერის და მისი მხედრული აღზადლობის უშუალო მოწვენი გახდენ. ამ რაიონის არაერთი სახელოვანი მოწირით აღურზადა და არაერთხელ გამოხლულა გამარჯვებული საცორეო შეჯიბრებებზე და სარბილებზე.

14-15 წლის გვიანა აქედან წვიდა მოსკოვში ცტენისონა საცორეო შეჯიბრებებზე და ამაყად დაივა ქართული სპორტის ღირსება.

სამ წელს ზედმედ გამოიღოა დიდ შეჯიბრებებში და შეუპოვარედ იქცაბოდა პირველობის იმ პერიოდისათვის სახელმწიფოველი დიდ უღრესად გამოცდილი, მაღალ კლასის მხედრებს.

ეს იყო — 1958, 1959, 1960 წლები.

დავუწყაროა შეხედრები საბჭოთა კავშირის მარშალ ბუდიონთან, ცტენისონა პატრიარქი მოხიბლა 15 წელი გვიანის ქობითი.

ნანა მექლიძის მომავლით შემდეგში დანიტრებუნდნ ქართული საცტენისონო სპორტის მანაწიფილი მხედვერები. ნანა თბილისში გამოიფინავს. მის შემდგომ დასტატების დიდი ამაყი დასტეს და გოვანს მარუნეველობა არ მოაქვს საქვეყნო ცნობილობა ძველი თაობის წარმომადგენლებმა: ბონდო დიდიანმა, გიორგი ვაშკარაძემ, სპა დარსეკლიამ, მაღაზერისთავმა და იმდროისთვის სახელმწიფოველა მოწირით ქალმა მერი ცანავამ.

ამაყე სპორტისა და მისთვის თბილისის სახელმწიფო ცირკში მოქარით.

ეს იყო 1980 წლის 6 აგვისტო.

ცირკი — სიმამაცის და ვეფაციობის დიდი არენა...

ეს დიდ დაუფუყარია მისთვის... ამ დღიდან იწყება ახალი ნანა მის სპორტულ სახელობაზე; ნანას სახელი საცორეო ფარეო გრძობებისა და პრესის ზშირა ტეხმარია გახდა.

1987 წელს მიენდა საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტის წოდება. მიღებული აქვს მრავალი ქვის სიგელი და არის არაერთი საცორეო ფესტივალის დამლომარტი. 1974-1975 წლებში დაჯილდოვდა სოციალისტურ შეჯიბრებაში გამარჯვებულის ნიშნით.

ეს დაულოვავი მხედარი 1981 წლიდან ატარებს საცორეო მოვარუბას საბჭოთა კავშირისა და საზღვარგარეთის ქალაქებში. ყოველი მისი გამოხლული საცორეო ხელოვნების ტორეშია, მისთვის სახლობისა და დიდების მომტანია.

ნანა მექლიძის ყველაზე დიდი დამსახურება ქართული და აგრეთვე საცორეო საცორეო კარიერების წინაშე, რამაც ესოდენ დიდი პოპულარობა და საქვეყნო სახელი მოუპოვა, ის არის, რომ მან პირველმა ჩამოაყალიბა „პარიტიმული მითქირიტი პალტი“ ჯგუფი.

თავში... ზღვისპირეთის უღამაზეხე ქალაქი, 1970 წელს. სწორედ ამ ქალაქში გატარებულია დროს მოუვლდა ნანას ოჯახი, — ცტენზე შეეხვა ქართველი ამირსაძეები და მსოფლიოსთვის იმევეზინა მათი ისტატობა.

ნანამ ბავისი ჩანაფიქარი რუსის სახლობი არტისტის, პრეფესორ მარკ სოლომონის რე მესტრენი განსდო. პრეფესორმა მოუწინა ჩანაფიქარი და დიდეს მისი სახმამტერი ხელმძღვანელობით გამოადის ეს დავი არენაზე.

მაღალა დავის მხატვრული დონე.

მიხედნობი, ლამაზი კოსტუმები ხელს უწყობს ყოველი ნომრის წარმატებით შესრულებას.

არა მშობალი ქობითი, არამედ ჩანაფიქარი ყოველი ნომრის... ხმსუსტები, დახვეწილობა, მოქმედება ყოველდღიური დამაბულობის გარეშე.

ნანას დავისი სულ რვა ქალთა. ეველაზე უმცროსი თამარეო კეთილად ცტრა წლისა მოვიდა ცირკში, ახლანა იგი 17 წლისა და უმცირესი დახვეწილებული ისტატობა საცტენისონო სპორტის უღამაზეხე და ურთიფესი იფითებს ატარებებენ მანა ხმსატები, მიიღობი ქალი დიდი მძელური და დავის სავა წევრები.

ფიციონ ნანა თვალმხედველი ძარება ცტენებზე, შეხედნობი მან გამოიღოა ეს ნომერი ცტენისონის დამკოლებების გაბოლახებით. ეს არის ურთიფესი იფითები, რომელაც პირ ატარე ენი მამაკაცს არ

შეუსრულებია. სწორედ ამან განაპირობა ცირკის ისტორიაში ის იფითი წარმატების, ზედმედ არის მოქვეა მექლიძის ცტენისონის საზღვარგარეთი. დაუცტენობი ახლანდისმდებელი ვეფაბოდა ყოველი მისი გამოხლული აღფარევისხელობა მანერეოველი: 1966 წელს პოლონეთში, 1967 წელს საფრანგეთში, 1976 წელს ჩეხოსლოვაკიაში, 1978 წელს ბულგარეთში... ფრანგულმა ვაჭრებმა „ფარეომ“ საუცხოო მეგობრული შარეი უმძინა ნანას.

წინა ნახობი, სა მონდომებით არჩებს ნანა ყუღარის ცნობილი ცტენისონიდან საუცუესო ქიზხ ცტენისონს. რა მარუნეველობით უფლის და დამფრინების მათ.

— მთავარია, საერთო ენა ნახო ცტენთან, როგორც სულეტირთან, უმცირესი ცტენისონი და ადამიანის ძველიმხედველ მეგობართან, — დისტენს ნანა და თვალზე უზრწყინავს თავისი უფრო, მაგარამ თვალისშემგმენი მეგობრების ხტენებისას.

ნანა ამემაბა მუდმოდ მოვარუბისონაში და ამავე დროს სულეტირთან, უმცირესი ცტენისონი და ადამიანის ძველიმხედველ მეგობართან, — დისტენს ნანა და თვალზე უზრწყინავს თავისი უფრო, მაგარამ თვალისშემგმენი მეგობრების ხტენებისას.

დალოცილი იყოს შენი შემოქმედებითი ვაჟა, სამაყო ქართველი ქალი!

შოთა მიახვამიძე

საქართველოს
საგარეო ურთიერთობების
სამსახური

ლია ესტრადის მშენებლობა
ს. ბარათაშვილის მონივრული მონაწილეობით

თარგან ანდრეას ფოტო

95902 096890

